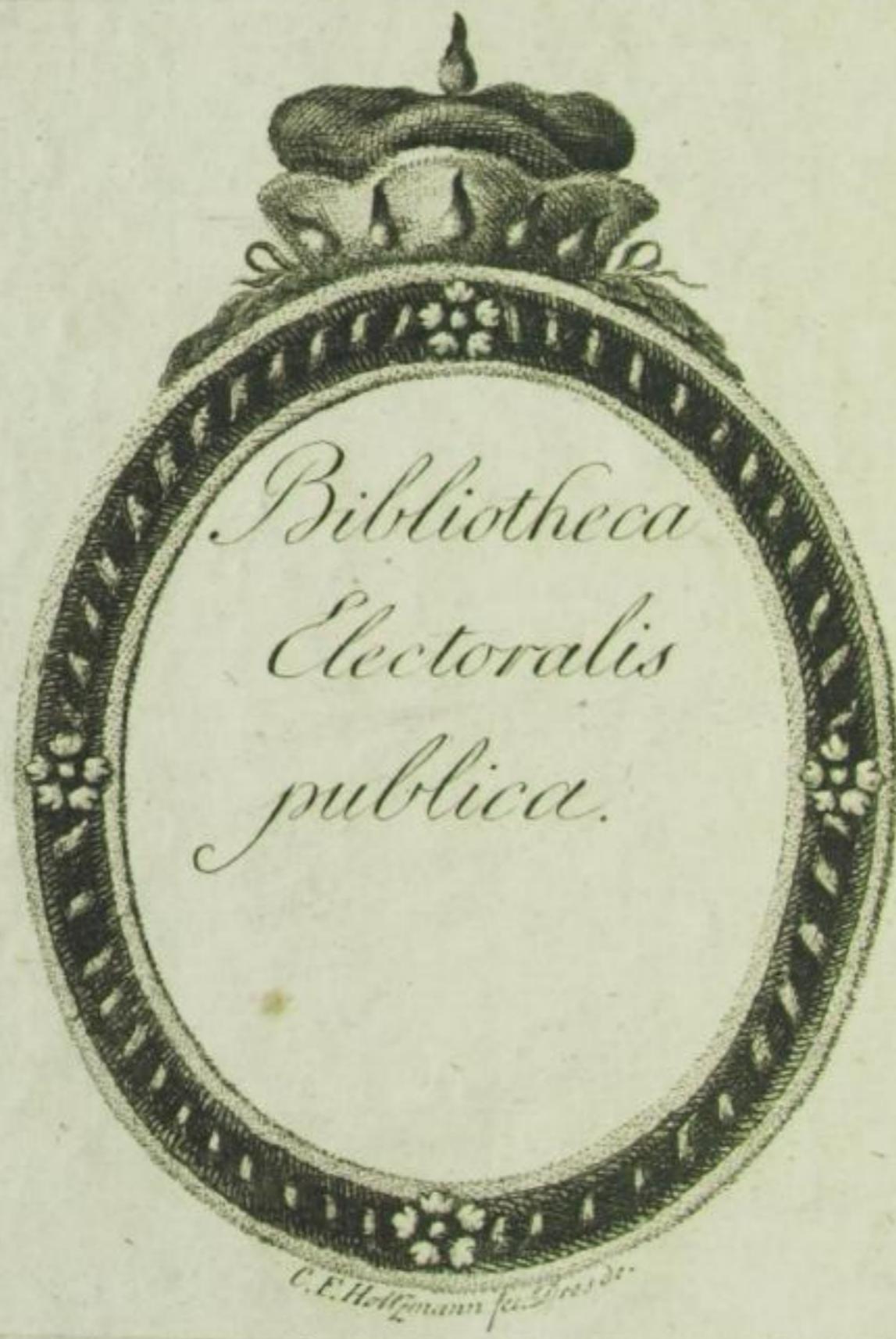

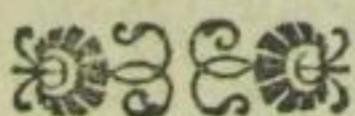
ogr. er. D
1480

Biogr. erud.
D.

1871

ORATIO PARENTALIS
BEATÆ MEMORIÆ
NOBILISSIMÆ ET PIENTIS-
SIMAE MATRONAE,
CATHARINÆ WOLFFIÆ
à Codenwart NATÆ DE BEEK,
Magnifici & Nobilissimi Viri,
DN. ANTONII WOLFFII
à Codenwart JCTI, AULÆ CÆSA-
REÆ ET SACRI PALATII LATERA-
NENSIS COMITIS, HASSO-DARMSTADINI
CANCELLARII & CONSILIARII INTIMI, &c.
CONIVGIS DESIDERATISSIMÆ,
IV. Idus Junii piè in CHRISTO Je su defunctæ, &
V. Idus Quintiles Gissæ honorificentissimè sepultæ,
Consecrata, & Solenni Panegyri,
IN AMPLISSIMA MAGNIFICORUM, NOBILISSIMO-
rum, Excellentissimorum Virorum, & florentissimæ studiosæ
juventutis coronâ,
XXI. Iulii, in majori Jctorum ad Lanum Auditorio, recitata
MENONE HANNEKENIO, SS. THEOL. D. EJUS-
demq; & Heb. Ling. in Universitate Marpurgensi, Profes. ordin.

MARPVRGI,

Ex officina Typographica Casparis Chemlini. Anno 1635.

ERIHIOWA

IRH

MIGATRINAOCH

ALLAHU ALLAHU

PROGRAMMA,
QVO CIVES ACADEMICI AD
audiendam orationem invitantur.

RECTOR ET SENATUS
ACADEMIÆ MARPURGENSIS
Civibus Academicis S. P. P.

David, vir secundum cor Dei,
Acto. 13. 22. in mediis angustiis
& horrendarum persecutio-
num tenebris, in hæc verba e-
rumpit, Psal. 55. 7. Quis dabit
mihi pennas sicut columbæ, & volabo & re-
quiescam! Columba creberrima fit mentio in
Scripturâ sacrâ, eaq; in summis divinis negotiis
legitur adhibita. Columba, post diluvium, prima
ramum olivæ exhibebat Nôacho; ex pullis co-
lumbarum sacrificia propitiatoria fiebant, Lev.
5. 7. seqq. ipse Spiritus S. in specie columbæ de cælo

A 2

in

PROGRAMMA.

in Christum descendebat, Matth. 3.16. Quasi hoc animalculo in primis delectatus sit Deus: unde factus Esdras 4.lib.c.5.v.26. Dominatorem Dominum, ait, ex omnibus creatis volatilibus nominasse sibi columbam unam, sicut ex omnibus arboribus sylva elegerit vineam unicam, ex omni terrâ orbis foveam unam, ex omnibus floribus orbis lilium unum, ex omnibus abyssis maris rivum unum, ex omnibus adificatis civitatibus Sionem, ex omnibus pecoribus ovem unam, ex omnibus multiplicatis populis populum unum. Columba comparatur Ecclesia, & quodlibet verum & vivum Ecclesiae membrum, omnisve sancta & fidelis anima: Illam enim columbam suam appellat in Canticis passim cœlestis Sponsor: ita David seipsum mutam columbam indigitat, Psal. 56.1. & Apostolis alas columbarum adscribit, Psal. 68.14.

Quas dicat alas columbarum, non omnium interpretum eadem est sententia: literæ ea videntur convenientior, quæ per alas columbarum intelligit ejusmodi media, quibus sine aliorum damno velocissimè avolare, & intutiora loca sercipere

P R O G R A M M A.

cipere posset mille periculis expositus Propheta.
Ubi autem ad allegorias deflectimus, columba est
ipse Spiritus S. velque vis pia anima; & alæ co-
lumbæ sunt id, quo Spiritus S. in nos descendit, &
nos in cælum ascēdimus, hoc est, Verbum & Sa-
cramenta, quibus Spiritus S. ad nos venit, fidem
in nobis operatur, & in cælestia, ex hac mundi fa-
ce, nos elevat, atq; in æternam requiem evehit.

Votum istud Davidicum fuit quoque vo-
tum Nobilissimæ & Lectissimæ Matronæ, C A-
THARINÆ WOLFFIÆ à TODENWART, na-
tæ de BEEK, Magnifici & Nobilissimi Viri, Do-
mini ANTONII WOLFFI à TODENWART,
JCTI, Aulæ Cæsareæ & Palatii Lateranensis
Comitis, Illustrissimi & Celsissimi Principis ac
Domini, Domini GEORGII, Hassiæ Landgravii
&c. Consiliarii intimi, & Cancellarii gravissimi,
magni literarum & literatorum Fautoris &
Mecœnatis, dilectissime Uxor. Fuit & ipsa
verè argentea Columba: Columba à Deo electa
& dilecta, Columbatimore Dei, Columba fæti-
dorum peccatorum fugâ, Columba cœlestium
desiderio, Columba perpetuis ad Deum gemiti-

bus, Columba prudenti simplicitate, Columba
 humilitate & modestia, Columba humanitate,
 Columba amore in maritum, amore in prolem,
 Columba aliis inserviendi officiis. Iacuit hæc ar-
 gentea Columba annos 42. בֵּין שְׁפָתִים inter lapi-
 des focarios, in sordibus, in nigredine, h. e. inter
 peccati fuliginem, cruces & adversitates, ubi
 quamvis argentum & aurum columba pulcher-
 rimis saepe radiis micarent, alis etiam divinitus
 datis, verbi & sacramenti, indeq; natæ salvificæ
 fidei, & salutaris ἀληθοφορίας, ipsa nō destitueretur,
 ligata tamen quasi erant ale istæ, quo minus
 ἀμαρτιανευπερίστατον seu inhabitantis originalis pecca-
 ti fuliginem & adversitates nunquam non gra-
 viissimè prementes promtè effugere posset. Du-
 rum hoc fuit carni, magis illud molestum spiri-
 tui: inde istud desideriū alarum, quæ nō amplius
 ligata, sed soluta & liberæ essent, quibusq; veloci-
 ter aufugere, & in foraminibus cœlestis Petra
 habitare, atq; requiescere liceret. Factæst voti
 sui compos: Decimo enim huius anni mensis Ju-
 nii præteriti, intra quintam & sextam matuti-
 nam, corporis (quod 3. Juli conditorio suo illa-

sum

P R O G R A M M A.

7

tum est) compedibus soluta, Spiritus S. alis hinc in aeternam requiem avolavit.

Hoc verò quid ad nos? Ut admitem revo-
cemus vitæ huius conditionem, & discamus na-
turæ nostræ intimam corruptionem, atq; ad cru-
cem patienter gerendam nos componamus, & ne
putemus, odii Dei in pios indicium esse, quando
eos maturius ex hoc seculo evocat.

Scintilla huius cognitionis etiam sapientio-
ribus Ethnici concessa fuit. Unde Solon apud
Herodot. libr. I. p. 14. Cleobin quendam & Bi-
tonem (qui ad matris orationē, quā funonem
precata est, ut filiis suis id daret, quod optimum
esset, in ipso delubro, ubi sacrificarunt & epulati
sunt, expirarunt) in secundo summa beatitudi-
nis gradu collocat. Ast scriptura S. multis testi-
moniis & exemplis confirmat, quod mors San-
ctorum pretiosa sit in conspectu Domini, quod
eos, quos amet, citò abripiat, quodq; inde sanctif-
simi homines, huius vita pertasi, dissolvi & cum
Christo in cœlis esse discipi verint.

Eò quoq; hæc faciunt, ne, cum corpore, etiā me-
moriā piorum sepeliamus, sed potius eam dili-
genter

genter recolamus, & si illustres quadam virtutes in iis conspiciantur, eas piè imitemur, illisque nostram vitam conformem reddamus. Hinc nō apud Ethnicos solum, sed & apud Christianos, parentales orationes & laudationes funebres extiterunt: Quae non viris tantum, sed & fæminis contigerunt. Nec enim iustū foret, fæminis hunc honorem negare, cum & ipsa habitacula & non-nunquam singularia organa sint Spiritus S. sape etiam sexum superent, & prudentiâ, sagacitate, aliisque virtutibus viris anteeant. Exempla non profana solum, sed & sacra historia multa habet illustria. Quibus haud immerito antè laudata CATHARINA WOLFFIA accensetur, quam fæminei sexus decus & ornamentum, Spiritus S. templum, virtutis officinam verè dixerunt, quotquot eam propius noverunt.

Huius ergo Nobilissimæ Matronæ memoriam, parentalioratione, celebraturus MENO HANNEKENIUS, SS. Theol. Doctor, eiusdemque & Hebræa Lingua, in almâ hâc Universitate, Professor, vita eius ingressum, progressum & egressum suis coloribus depictum, diei Martis, qui erit

P R O G R A M M A.

9

erit 21. Julii, octavam matutinam, in publicam scenam producet.

Vestrum est, Cives Academici, qui vera pietatis & solidæ virtutis studiosos vos profitemini, qui Magnifici Domini Cancellarii honoribus favetis, quiq; Nobilissimæ Matronæ debitam laudem non invidetis, honestum istud propositum comprobare, dictâ die, ad campanæ datum signum, frequentes in Collegio ad Lanum præsentes vos sistere, præsentiaque vestrâ & modestâ attentione oratori animum addere. P. P. Sub Sigillo Rectoratus, 19.

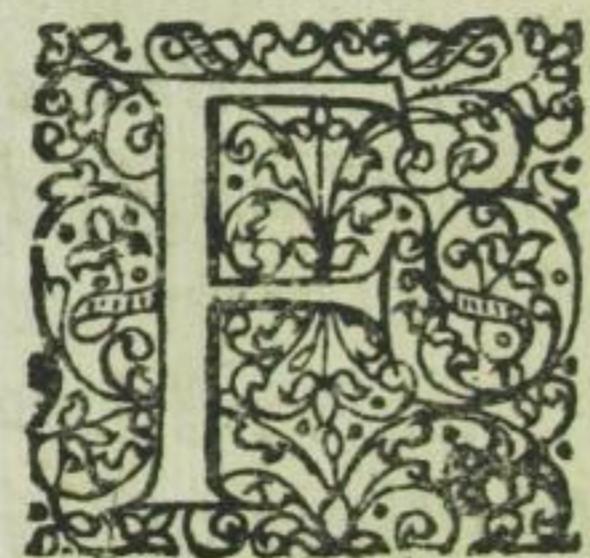
Jul. Anno 1635.

B. ORA-

O R A T I O.

O E M I N Æ justa persoluturus
 prodii, & augustam hanc Ca-
 thedram conscendi , Viri
 Magnifici, Nobilissimi, Stre-
 nui, Amplissimi, admodum
 Reverendi, Consultissimi, Excellentissimi,
 Clarissimi , Studiosorum flos Nobilissime,
 vernantissime, Fœminæ, inquam, Nobilis-
 simæ, pientissimæ, omnigenâ Christiana-
 rum virtutum coronâ decoratissimæ, Ma-
 gniſici & Nobilissimi Viri, Domini A N T O-
 NII WOLFFII à Eodenwart / J C T I præcla-
 riſſimi, Aulæ Cæſareæ & Sacri Palatii La-
 teranensis Comitis præcellentissimi , Illu-
 ſtrissimi & Celiſſimi Principis ac Domi-
 ni, Domini G E O R G II, Hassiæ Landgra-
 vii &c. Consiliarii intimi & Cancellarii gra-
 viſſimi , viri de Christi Ecclesia & Germa-
 nia

nia tota optimè meriti , conjugi desideratissimæ. Outinam ea mihi ingenii felicitas, orationis vis atq; dicendi copia suppetat, ut digna, digna, inquam, tam Nobili Matronâ, digna tanto viro viduo, digna vestris, auditores omnium ordinum honoratissimi, eruditissimis atq; comptis demorsosq; ungues sapientibus orationibus audiendis assuetis auribus fluere valeat oratio.

Quicquid sit , non temerè pro silii , sed genuinâ & sincerâ pietate motus huic me pelago commisi. Hæc, sicubi peccatum, sicubi res acutacta non fuerit, veniam merebitur. Pietatem dico, quâ bene de nobis meriti officiosè debitâ gratitudine colendi , tristitiae gravibus procellis agitati dextrè erigendi & confirmandi, virtus deprædicanda, atq; Ecclesia quibusvis honestis in verbo Dei præscriptis rationibus ædificanda est.

Multa Magnifici Domini Cancellarii, ejusdemq; piè defunctæ dilectissimæ conjugis in me meosq; extant merita, quibus recensendis nunc supersedeo , tanta autem

sunt, ut me totum Wolffianæ familiæ ad quævis honestatis & pietatis officia, unde quidem quicquam ad eam aut emolumenti aut honestamenti redditum augurari liceat, divinissimum fecerint.

Cùm ante paucos dies vobiscum, qui ad id Christianæ charitatis officiū invitati eratis, splendidissimæ funeris, laudatissimæ matronæ, deductioni interessem, vidi, & vos mecum vidistis, quàm gravi Magnificus Dominus Cancellarius ejusq; Filius unicus animitus dilectissimus, dolore premerentur, ut non cognatos tantùm & sanguinis atque affinitatis vinculo nexos, sed & Illustrissimos & Celsissimos Hassiæ Principes, Dominum GEORGIUM dico, inclytum Patriæ Patrem, & nostrum Nutritorem Clementissimum, humilimâ & obsequiosâ devotione piè venerandum, cum Illustrissima conjugè; nec non Dominum FRIDERICUM, Heroa Hassiacum, Dominum nostrum Benignissimum, cum Celsissima compare; ut & Dominum

Ludo-

LUDOVICUM, & Dominum GEORGIUM
juniores Hassiæ Landgravios florentissimos,
cum Illustrissimis Sororibus: Præterea innu-
meros alios Nobilitate generis & virtutum
splendore lucidissimos, utriusq; sexus homi-
nes, Gissam deniq; universam, quæ luctuosæ
deductionis partim comitatrix, partim spe-
ctatrix erat, in partem doloris pertraherent:
quod Illustrissimi Principes per Legatos suos
eminentissimos, reliqui verò *αὐτοπρόσωποι*, vul-
tu, gestu, voce, non obscurè testatum facie-
bant. Quis enim tam ferrei pectoris aut tam
adamantini cordis foret, ut non acerbum
dolorem mente concipiat & seriò ingemi-
scat, cùm ad animum revocat, huic, *Eber-*
hardo, inquam, *VVolffio à Eodenwart*, blan-
dam matrem, sub cuius præcordiis olim lati-
tavit, cuius sanguine & lacte enutritus, à qua
maternè fatus, cuius maternis adhortatio-
nibus, dehortationibus, instructionibus ad
frugem informatus, cuius continua preci-
bus & suspiriis Deo diligenter commendatus,
à qua in oculis, in corde gestatus fuit, ma-

B 3

trem.

trem ereptam ; illi autem (Magnifico Domi-
no Cancellario) Uxorem, cum qua in unam
carnem coaluerat, quam in domesticis ope-
ribus, liberis gignendis, educandis, familiâ
gubernandâ, precibus ad Deum fundendis,
fidelissimam ~~magasanda~~ habuerat, quam , ut su-
um cor, impensè amabat, adeoq; alteram te-
nerrimam Dn. Cancellarii cordis portio-
nem funestâ mortis falce resectam esse : ô vul-
nus acerbissimum ! ô dolor acerrimus ! ô lu-
ctus altissimis gemitibus deplorandus ! No-
*Rom. 12.
v. 15.* stri verò munéris est , condolere quidem , &
cum flentibus flere , non tamen luctui ni-
miùm indulgere, eive penitus immersi. Nec
enim ejusmodi luctuosis in casibus Æthiopes
imitari convenit, quibus (referente Diodo-
ro Siculo, lib. 3. rerum antiquarum, c. i.) mos
fuit, ut, si quando Rex aliquâ corporis parte,
ex quavis causa, debilitaretur, domestici o-
mnes sponte suâ eandem partem debilita-
rent: Turpè existimantes, Rege clando, non
omnes claudos amicos esse. Stultè ! Quis
hinc Regi fructus ? quis honor, quòd super-
stes

stes meros haberet ægros & claudos, demor-
tuus nulos , qui ipsius memoriam fideliter
conservarent, relinqueret fidos amicos? Nec
mulieres barbaras , vel etiam ipsas vetustas
Germanas imitari fas est, quæ lessum facien-
tes, scissâ veste, convulsis crinibus, cruenta-
tis brachiis, laniatis genis, totum crebris icti-
bus lividæ pectus, gētili vanitate, circa amis-
orum cadavera debacchabantur. Abrogata cic. 1. de
legib. prope
finem.
est hæc consuetudo laudatissimis XII. tabu-
larum legibus , etiam nobis abrogata esto,
quoniam & hinc nihil ad defunctos, nihil ad
superstites resultat commodi. Omne potius
studium, omnesq; cogitationes nostras in id
conferimus , ut vulnus Magnifici Domini
Cancellarii alligetur, dolorque, quantum fi-
eri potest, leniatur.

Hoc autem præstituros nos confidi-
mus , cum virtutes dilectissimæ uxoris , ea-
rumq; gratuita (omne enim priorum o-
perum meritò proscribimus) præ-
mia recensuerimus , & piè trutinaverimus.
Et hanc recensionem Pietas requirit, *Virtu-*
tem

tem enim laudans, ipsum Deum laudat, inquit Nazianzenus, à quo virtus ad homines promanat, cuiusq; beneficio nobis contingit, ut adeum, per cognatam illuminationem vehamur. Ad Deum autem, in omni suo opere & beneficiis laudandum & celebrandum, impellunt nos serium Dei mandatum, paternæ ejusdem promissiones, nec non exempla authoritate probatissima, numero plurima, ipsa deniq; sana ratio & meritorum divinorum pia recordatio.

Atq; facit hoc maximè ad Ecclesiam Dei ædificandam & amplificandam. *Mulieres,*
1.Pet.3.1. inquit S. Petrus, *subditæ sint viris suis, ut ē, si qui non credunt verbo, permulierum conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore castam conversationem vestram.* Ita Gregorius Nazianzenus authore est, Patrem suum Gregorium, Nonnæ matris exemplo, ad optima ductum esse. Mitto exempla infinita alia. Vulgatum est: *Per præcepta longum iter est, per exempla breve ē efficax.* Sanè cum demoribus agitur, paradigmata virtutum plus habent

habent ponderis, quām omnia morum præcepta, in unum acervum collata.

Has igitur satis prægnantes, quæ me ad munus hoc perorandi impellere potuerint, causas esse, omnes vos, Auditores optimi, judicaturos confido, scilicet, ut hâc occasione qualemque gratitudinis monumentum erigam, simul, pro meâ tenuitate, laudatissimæ Matronæ honori inserviam; ut dolorifico vulneri, tristi discessu venerandæ Fœminæ superstitibus inficto, consolationum qualaecunq; oleum instillem, & doloris vehementiam mitigare coner; deniq; ut virtutem sanctæ mulieris prædicando, Deum virtutis authorem concelebrem; formosamq; recti & honesti faciem, in illustri hâc imagine, aliorum oculis objiciendo, quoscunque ad veræ virtutis serium studium, ceu stimulis quibusdam & honestæ æmulationis facibus accendam & incitem.

Zeno apud Diogenem Laertium, *Eleganter & politè loquentium sermones*, ajebat, esse similes pecunia Alexandrina, oculis blandienti,

C

atq;

atq; undiq; scripturam habenti more numisma-
tis, nihilo tamē esse meliorem. Rursus, qui magis
studerent utilia dicere, quām nitida, similes esse,
dicebat, detradrachmis, temerē ac ruditer p̄cūf-
sis, quæ s̄apē picturatis illis nummis pr̄pondera-
rent. Statuetis & vos, sicut in nummo non
tam spectatur elegantia sculpturæ , quām
pondus & materia, ita non referre, quām ele-
gans sit oratio, sed quām gravis & utilis. Cen-
sebitis, defunctæ Matronæ, quæ luxum & la-
scivum ornatum, dum viveret, semper aver-
sata est, laudibus deprædicandis, luxurian-
tem orationem minimè convenire. Judica-
bitis, luctui præclarissimi Domini Cancella-
rii ejusq; Filii mellitissimi , tristitiæ nebulis
involutorum , tripudiantem & ad numeros
incedentem sermonem accommodandum
non esse, sed humilem potius & non nihil tur-
bationis & squaloris præse ferentem. Consi-
derabitis, benefactrici me meæ & honoratis-
simæ commatri exsequias parare, super ejus-
tumulum nitiverborū flores spargere: Hinc
fieri non posse, cogitabis, quin totus in fu-
nere

nere sim, stupeat animus, impleantur & cali-
gent oculi, linguaq; balbutiat: & cùm minùs
concinnè & eleganter ad vestrumq; exquisi-
tissimum palatum dixero, amicè ignoscetis,
atque pro vestra, in Magnificum Dominum
Cancellarium observantiâ , in laudatissi-
mam defunctam pietate, & in me benevo-
lentiâ, benevolas & patientes aures præbe-
bitis.

Laudes igitur Nobilissimæ Matronæ de-
functæ deprædicaturus, non patriam, *Aquis-
granum*, multis efferam laudum encomiis,
quamvis ea Imperii & regni Gallici primaria
sedes quondam fuerit, urbs Romani orbis
nobilissima, ab authore, à quo nomen gerit,
impurissimi licet & flagitosissimi Cæsaris
fratre (Granum dico, Neronis illius monstri
hominis germanum) à restauratore, Magno
illo gentium domitore Carolo, cui, post De-
um, potissimū debet Germania nostra, quòd
à Satanicō idolorum cultu Christi imperio
subiecta est, qui in Aquisgrani gremio, Regii
sui corporis exuvias, nobilissimum, quem

mundo huic reliquit, thesaurum, depositum, & depositum servari voluit; à Conciliis frequentissimis, à thermis saluberrimis, à privilegiis denique Imperatoriis magnificis (Aquisgranum enim, veteri lege, ferream coronam Imperatoribus Germaniæ imponere consuevit) urbs celebratissima. Nec genus in cœlum extollam laudibus, quamvis & hoc multis præclarissimorum virorum imaginibus splendeat. Nolo eam externis ornamenti insignire: superfluum enim h̄c videtur, illustrem & elegantem formam, auro, gemmis, cultuq;;, arte manuq;; comparato, qui & *Orat. 25. in laudem Gorgoniae.* (ut Naziāzenus loquitur) illiberalem formam collatione ipsā prodit, & pulchra ac generosa cedit, nec ei quicquam ad pulchritudinis incrementum ad fert, condecorare.

Parentum tamen mentionem faciam: neque enim, ut hoc mihi iterū de suo largiatur Nazianzenus, fas est, tanti boni progenitores ac magistros præterire. Qui verò illi? Laudatissimæ Reipubl. Aquisgranensis ci-
ves honoratissimi, orthodoxæ religionis af-
ferto-

fertores constantissimi, geminum lilyum, inter multas hæreſeon & persecutionum spinas, fragrantissimum, pietatis & honestatis cultores religiosissimi, de quibus verè dixeris, quod Nazianzenus de suis & Gorgoniæ parentibus: Virtutis fuerunt æmulatione contendentes, reliquos autem omnes superantes, qui carnis quidem vinculis aliquantum detinebantur, spiritu verò etiam ante corporis animæque separationem ex hâc vitâ migrârunt. Quorum non erat mundus, & quorum erat mundus, ille nimirum contemptus, hic præpositus & electus: quorum erat opibus minui, & quorum erat propter egregiam negotiandi rationem opibus affluere, quorum breves quidé hujusce vitæ reliquiæ, cæterùm diuturna est illa vita & longæva, quâ præmortui sunt: qui denique utrique sexui commodè divisi erant ac distincti, nempe ut ille virorum decus esset, & hæc fœminarum, nec solùm decus, verùm etiam virtutis exemplar: GERHARDUM dico à BEEK, & BARBARAM ex Nobili RULANDIORUM fa-

milia oriundam. Ab his, Dei benedictione, vitam accepit, CATHARINA WOLFFIA, ab his pietatis semina, ab his quod honeste vixit, atque hilaris & spe laetissimâ perfusa ex hac vitâ discessit.

Statim enim ac in lucē edita (edita autem mense Februario, anni supra sesqui millesimum nonagesimi tertii) unicè in eo omnem curam & cogitationem defixerunt laudatissimi parentes, ut Christi benedictis ulnis recens nata filiola offerretur, ejus sanguine mundaretur, corpori insereretur, spiritu regeneraretur & renovaretur: Licet enim cum primitia sancta, etiam massa sancta, cum radix Hieron. ad sancta, etiam rami sancti sint, verè tamen Hieronymus, Fiunt, inquit, non nascentur Christi filiae. stiani: Ex impuro semine nascimur omnes: quis Iob. 14. 4. Psal. 51. 7. enim dabit mundum de immundo? In iniquitate concepti sumus, & in peccato calefecit nos manus nostra: Naturāq; filii eramus irae. Quia itaque ista sua beneficia in salutari aqua Baptismo reposuit Salvator noster (nam sanctificat & mundat Ecclesiam lavacro aquæ in verbo.

Et

Et, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, Iohann. 3.5.
non potest ingredi in regnum cælorum: Unde &
Baptismus aquæ, lavacrum regenerationis & Tit. 3. 5.
renovationis spiritus audit) Baptismo ablueren-
dam curarunt suavissimam hanc suam filio-
lam, spondente pro eâ Aviâ maternâ, matro-
nâ infucatæ pietatis & beneficentia in pau-
peres laude celebratissimâ, CATHARINA, ex
honorata AMMIANORUM stirpe prognatâ,
Nobilis, Amplissimi & Spectatissimi Viri, JO-
HANNIS RULANDI, Consulis Aquisgra-
nensis Senioris, Uxore dilectissimâ. Ita semi-
na in novum agellum feliciter sparsa sunt,
quæ & accedente debitâ culturâ, fideli paren-
tum informatione & educatione, quâ cum
ipso materno lacte sinceræ pietatis, timoris
& honoris Dei studium, precumque Chri-
stianarum ardor, infantili corculo instillata
sunt, largissimâ Spiritus S. gratiâ, non ina-
nia fuerunt, aut vitali succo suo carentia, sed
progerminârunt jucundè, & tam lætam pro-
miserunt messem, ut apud quovis notos, in-
primis Avum, Aviam & Parentes, admiran-
dæ esset

Hier. ad
Latam.

dæ esset expectionis, totaꝝque propinquitas gauderet, amabilem rosam ex se natam esse: Unde & Pater, quamvis herbam duntaxat viderit, morti vicinus, anno ætatis *Catharinulae* nostræ quinto, eam, præ cæteris liberis omnibus, uxori, quam viduam relicturus erat, diligenter commendavit, haud obscurè indicans, eam *Spiritus S. pulchrum* & benedicendum templum existere, atque olim mœstissimæ matri solatio, fratribus & sororibus auxilio, toti honestissimæ familiæ gaudio & ornamento futuram.

Nec prudentissimum virum, aliosque, qui bona illi augurati sunt, spes fefellit, crevit enim cum annis pietas, cum pietate virtus, cum virtute gratia apud Deum & homines, quam illustria corporis & animi bona immenso agmine sunt comitata.

Videri hæc possunt ex communi Rhetorum schola deprompta esse, ubi rem exagerandi & hyperbolice amplificandi facultas Rheticæ artis studiosis conceditur. Ego verò, Auditores omnium ordinum honoratissimi,

tissimi, probè memor, non vos tantum inter orationem meam & veritatem, peritissimum arbitrorum vice, interjectos esse, imēritas laudes improbantes, solas meritas efflagitantes, sed & multorum prudentissimorum, simplicis veritatis amantissimorum virorum, quos vel Aquisgranum, vel Argentoratum, vel Hassia nostra grato complexu fovet, quiq; morum beatissimæ nostræ spectatores, à primis unguiculis, extiterūt diligenterissimi, quin & non paucorum inimicorum judicium mea verba subitura esse, erubescerem, si vel latum unguem à veritatis tramite recederem, aut ultra veritatis metas dicendo profilirem. Hoc unum vereor, ne infra veritatem subsistam, h. c. ne non omnia, quæ ad ipsius laudes explicandas facere possent, probè notârim, itaque minùs dextrè easdem exponam, gloriamque laudatissimæ Fœminæ, mē laudatione, obscurem atque imminuam. Tot autem & tanta istius, quam dixi, rei argumenta suppetunt, ut non dubitem, Auditores, si omnia probè expenderitis, quod

D

factu-

Nazian.

Orat. 25.

facturos, nullus ambigo, exclamatūri sitis
mecum: Verè eximiâ pietate, virtute, gratiâ,
multisq; excellentissimis donis condecora-
ta fœmina fuit CATHARINA WOLFFIA!

Lustremus adolescentiam piæ Matronæ,
ibi quomodo pietas & virtus eminuerit, æ-
quâ lance trutinemus.

Puella quinquennis charissimo Patre,
cum multis aliis cōjunctissimis propinquis,
per morbum Epidemicum orbata, solius re-
ligiosissimæ Matris curæ commissa est, quâ
solicitè curante, ea, quæ puellis & virginibus
conveniunt, gnaviter addidicit, in primis
fundamenta catechetica Christianæ religio-
nis, elegantissimas precatiunculas, Psalmos,
hymnos sacros, nec non Scripturæ S. dicta,
efficacis consolationis & salutaris doctrinæ
plenissima, haud pauca: præterea ad verbum
Dei sedulò audiendum, ad referendum ea,
quæ pro sacris concionibus essent dicta, ad
sacram Biblorum lectionem assuefacta, atq;
sic ad solidam pietatem, velut in gremio cœ-
lestis sapientiæ, enutrita est.

Nihil

Nihil h̄ic fortè mirandum valdè occurrit, præter & & præclaram, quæ in puella enituit, indolem, quam Genitricis solicudo & dexteritas dextrè fovit ac promovit. *Qui enim parvulus est, sapit ut parvulus, & donec ad annos sapientia veniat, & Pythagoræ litera Teum perducat ad bivium: tam bona eius, quam mala parētibus imputantur,* inquit Hieron.^{ad Latam}
Hieronymus. Adultior verò facta, ut se gessit?

Tom. I. p.

Vulgus puellarum, ubi vix primos annos egressæ fuerint, in id omne studium operamque conferunt, ut corpus, ut faciem probè exornent: Videas ibi alias, in eo omnem beatitudinem collocantes, ut collum auro ad eximiam pulchritudinem exornato, & margaritis prematur, ut caput gemmis oneretur, ut cincinnorum imposturæ, honestum caput turpissimè inumbrantes circumvolent; alias in eo, ut diffluentis pellucidæq; vestis, ad levissimi sartoris ingenium confectæ, magnificentiâ amictis esse liceat; alias in eo, ut pictorum artes & præstigiæ, ac vilis & exiguo pretio comparabilis pulchritudo, terre-

D 2

nusque

nusque (ut Nazianzenus pulchrè loquitur) creator contrarium opus moliens, insidiosisq; coloribus Dei figmentum abscondens, atque hujusmodi honore dedecorans, formamq; divinam procacibus & impudicis oculis in meretricium idolum objiciens, frontem fucet, ut eâ ratione nativam imaginem, quæ Deo ac futuro seculo servatur, adulterina & fictitia pulchritudo suffuretur. Videas inde rem domesticam omnem negligentes, otio indulgentes, ad fenestram, ad ædium fores curiosa venantes, theatra & trivia consequentes, per publicum notabiliter incedentes, furtivis oculorum nutibus (ut Hieronymi verbo utar) adolescentium greges post se trahentes.

Daveniam, beata anima, quòd dum tuam pulchritudinem contemplandam exhibeo, hæc deformium & impudicarum puerularum monstra contemplantibus simul obtrudo. Occurrunt aliquando formæ ejusmodi, atque subinde monent, quid pia & Christiana valeat educatio, quam noxia sint detesta-

standa

stanta exemplorum scandala, quām pretiosa sit pia & veris Christianis imbuta moribus virgo.

Talis erat nostra: Nam quanquam vestimentorum debitam & statui suo convenientem munditiem non negligebat, nec enim negligere conveniebat. Viros, putat Plato in Theæteto, qui omnia promptè ac scienter ministrare quidem possunt, nesciunt tamen ingenuè aptèq; vestem induere, & verborum concen-tum ignorare, nec Deorum fortunatorumq; hominum vitam rectè unquam celebraturos. Ita Alexis apud Athenæum inquit:

*Illiberale censeo nimium ego,
Per publicas vias ineptè progredi,
Cum aptè liceat: & nullo id dispendio
Constat nobis, nec aliunde ullus sumptus siet.
Contrà verò pariat id rectè utentibus
Animi magnitudinem cum dignitate, volu-
ptatem spectantibus:*

*Vita ornamentum: quis quæsotantum decus
Sibi non acquirat, si mentem habere se putat
integralm?*

lib. I. p. 16.
edit. Lugd.
anno 1583

lib. 3. pæ- Viros verò si mundities decet, quomodo fœ-
dag. c. II. minis ea non competit? Inde Clemens Ale-
xandrinus, *decoram & mundam vestem fæmi-*
næ propriam esse, afferit. *Et aurum, ait, gestare,*
& molliori veste uti, non omnino rescindendum
est: sed frenanda sunt rationis expertes affectio-
nes, ne per nimiam dissolutionem abripientes ad
mollem nos & luxuriosam vitam impellant.
Quanquam, inquam, munditiem suo statui
convenientem non negligebat, hoc tamen
ante omnia curabat nostra virgo, ut interio-
ri ornatu splendoreret anima.

Itaque in corde regina *pietas* ad clavum
sedebat. Dederat natura formam corporis
eximiam, statura, facies, totiusque corporis
habitus ejusmodi erat, ut facile omnibus vir-
ginem commendaret, sed genas *pudor* venu-
stabant, faciem *modestia* honestabant, os mira
gratia, vox *suavis*, sermo *expeditus*, laus Chri-
sti Servatoris perpetua, preces continuæ de-
corabant, oculos *Scripturae sacræ diligens le-*
ctio oblectabant, manus & pedes ferventissi-
mum *studium*, dilectæ matri, fratribus &
soribus

roribus obsequiosè & officiosè inserviendi,
exornabat; gestus corporis omnes *castitatem*
cum debitâ *gravitate*, & gravi *jucunditate*
præ se ferebant.

Vidit hanc piam, pudicam, castam, modestam, verbo Dei deditam, industriam Virginem Magnificus Dominus Cancellarius, ANTONIUS WOLFFIUS à Eodenwart / tum temporis Illusterrimorum Saxoniæ Ducum, Coburgicæ & Isenacensis lineæ, nec non aliorum imperii procerum & statuum Consiliarius: placuit eleganti pectori elegans virgo, puram puri amoris flammam concipiebat; laudatissimam hanc virginem sacro sibi conjugii foedere jungi, vitæque sociam & utriusque fortunæ consortem unicè expetebat, & cœlestis numinis gratiâ, quæ prima & suprema est piarum nuptiarum conciliatrix, suam cuiq; sponsam, in cœlesti suo consilio, designans, ardentibus votis & suspiriis invocatâ, honestè ambiebat. Aspirabat cœlestis auræ benignitas, res grata venerandæ matri & vitrico multùm observando, nec nō avunculo

culo virginis honoratissimo, Domino Do-
ctori JOHANNI RULANDO, Viro excellen-
tissimo, tūm temporis ibidem præsenti, &
hoc negotium dirigenti, accidebat: Edide-
rat enim hic procul jam tum, in diversis gra-
vibus legationibus, & circulorum, civita-
tumque Imperii conventibus ac diætis, tam
præclara pietatis, eruditionis, admirabilis in
consulendo & agendo dexteritatis, & raræ e-
loquentiæ specimina, ut in magna suæ suo-
rumque felicitatis parte ponerent, si hoc ge-
nero potirentur. Ubi dubio procul pia mater
non sine insigni gaudio, recordata est prioris
mariti, proprii nostræ virginis parentis, spei,
quam de sua *Catharinulâ*, adhuc parvulâ,
cõceperat, fore sc. eam solatium matri, leva-
men germanis, ornamentum toti familiæ,
quam spem in hoc genero mirificè confir-
matum & expletum iri, sapienter animad-
vertit. Nec ipsa castissima virgo matrimoniu-
m morosè detrectavit, probè ex verbo Dei
edocta, conjugium sanctam Dei ordinatio-
nem, atque in omnibus connubium hono-
rabile

rabile esse, minimeq; à Christo , verâ pietate,
virtutumque exercitio abstrahere.Unde non
minùs eleganter quàm verè Nazianzenus, e-
numeratis innumeris sancti conjugii com-
modis, canit:

*In thalamo concors animus, concordia membra
Inq; vices acuunt solidæ pietatis amorem.*

*Nam neque conjugium à Christo veraq; saliute
Abducit: verùm stimulos quoq; subdit E urget.*

Vtq; per exiguum venti vis parvula puppim,

Incitat, expassis velis maria alta secantem,

Aut etiam remis impulsa, per aquora cursu

Fertur: at ingentem nō fert levis aura carinam,

Quæ, nisi per gravibus ventis agitata, quiescit.

Sic etiam innupti, quoniam levioribus ævum

Trajiciunt pedibus, leviore videntur egere

Numinis aeterni auxilio, afflatusq; minore.

At qui confortem thalami, qui pignora chara

Curat, opesq; suas, E vastum navigat aquor,

Arctius ille Deo, quia pluribus indiget, hæret.

Animum itaq; sūum honesto conjugio
subdere nō renuit pudicissima virgo nostra,
& Deo propitio, cui frequentissimis suspiriis

pro magni istius operis paternâ directione,
supplicaverat, Clarissimo Viro se desponsari
passa est, anno ætatis 19. incredibili dilectissi-
mæ matris, omniumque cognatorum cum
gaudio & omnium piorū congratulatione.

Determinabatur dies nuptiarum, in
honestam Christianam & lætam matri-
monii consummationem adornabantur o-
mnia. Verùm heu! octiduo ante nuptiarum
prefinitum terminum, in gravissimum & le-
thalem incidit morbum pulcherrima virgo:
cessavit mentis operatio, periit sensus, colla-
psæ vires, pallidæ mortis apparuit tristis ima-
go. Unde matris, vitri, fratum, sororum,
cognatorum, ex nuptiis desideratissimis con-
ceptum gaudium, in dolorem, gemitus, la-
chrymas, tristi catastrophe, conversum. Ve-
neni, à Satanicō odio aut execrandâ invidiâ
propinati, suspicio, ob morbi symptomata,
aderat non levis, prudentiores autem & quo-
rum oculorum acies in manus supremi Pa-
tris directa erat, vias Domini accuratiùs no-
tantes, non dubitabant, singulari Dei nutu
ista

ista contigisse: mortificare ille solet, ut vivifet;
ad infernum ducere, ut educat; deprimere, ut e-
vehat: Exemplo sint Hanna Samuelis mater,
Sara Raguelis filia, Tobias, Daniel, innume-
ri alii, ut in sacrum proverbium abierit:

לפנִי כבָוד עֲנוֹה gloriam præcedit afflictio. Ita Prov. 16.
omnium rerum moderator patientiam & v. 1.
constantiam CATHARINÆ probare, de sua
fragilitate eam monere, futurum Conjugi-
um non omni cruce vacaturum, paternè do-
cere voluit. Credo, sanctū pectus tum mul-
tas sustinuisse temptationum procellas.

De Margaretâ Austriacorum & Bur-
gundionum Principe Illustrissimâ, Maximi-
liani I. Rom. Imperatoris gloriosissimi filiâ,
narrat Henricus Agricola, quòd cùm Sere- Orat. fu-
nissimo Hispaniarum Infantî, Ferdinandi V. nebr.
Regis potentissimi filio unico, Johanni, de-
sponsata, & ingenti classe in Hispaniam na-
vigatura esset, jamque illam alta maria tene-
rent, excitatisq; procellis in classem ejus ef-
fervescerent, sævis jactata fluctibus in An-
glicum littus compulsa, plus integrum men-

sem, maris intemperie undis sævientibus perdurante, anchoris hærere coacta fuerit. Solvens deinde ex Anglo littore in altum progressa, illis inter se navibus, solutâ prorâ, cùm naufragium timeretur, in scapham, paucis admodum sociata, insiliens, ut in aliam navem abduceretur, tempestuosis fluctibus exposita sit. Circum circa mortis pericula imperârint, lachrymantibus omnibus, singultientibus, non tam p̄prium, quā tantæ Principis casum animo versantibus. Prorsus inopinata hēc erat fortuna, gaudia, magnorū Regum, Deo dirigente, longius differens!

Huic Margaretæ si nostræ Catharinæ, non ortu quidem & ditionibus, virtute tamen vere Principis, casum componere licet, excepit & illam, Sponso Preclarissimo desponsatam, salsum & amarum crucis mare, horrendis morborum procellis eam jactitavit, & ultra mensem, per quinq; hebdomadas, quibus in anchoris, dolorum funibus alligata, hēsit, infandum in modum in eam sæviit, præsentemq; mortem intentavit, matre & propinquis

quis omnibus lachrymantibus, ingemiscen-
tibus, sponsamq; & desideratas nuptias per-
ituras deplorantibus.

Admirandâ fortitudine, incredibili pa-
tientiâ, imperterritâ constantiâ Margaretam
Principem rapidos undarum insultus, & ma-
nifesta vitæ discrimina tolerâsse, restitisse, ef-
fugisse, addit Agricola.

Mira sanè & hîc fortitudo, insignis pa-
tientia, & infracta constantia, Spiritus S.gra-
tiâ cumulatè assistente, in nostra animadver-
sa est Catharina, atq; hoc major, quòd Mar-
gareta mox pericula omnia superaverit, Hi-
spaniam appulerit, regiâ pompâ, honorificâ
observatione, religiosâ veneratione, eminen-
tissimiis magnificentiæ triumphis excepta,
inq; regiam, & futuri Regis thalamum, com-
muni totius regni lætitia, deducta sit; Ast hęc
nostra vix sextâ septimanâ tantū emerserat,
ut in sellâ sponso matrimonii dextram por-
rigere, sacerdotalemque copulationem &
consecrationem coram facie totius Eccle-
siæ, in conjugii indissolubilis confirmatio-

nem expectare valuerit. O miserrimam sponsæ faciem!

Hic cum Clarissimum sponsum intueror, auditores spectatissimi, non possum non arctissimum conjugalis amoris nexum mirari. Commendatur Dominici Catalusii, qui Lesbi rerum potitus est, in uxorem amor, quod, cum ea in lepram incidisset, minimè veritus, se à contagione infici posse, neq; asperitus horrore, neque tetro odore, quem ulceraria mittebant, aversus fuerit, nunquamq; aut mensâ aut lecto eam prohibuerit, quod conjugalis charitas, apud eum, contagionis timorem, teturumque aspectum & fœtorem insecuritatem ac voluptatem verterit, quodq; eam, juxta Dei verbum eandem secum carnem arbitratus sit.

Nihil quidem in hujus, de qua nos agimus, sponsę morbo contagionis, aberat quoque ejusmodi, qualis in lepra esse afolet, abominanda fœditas: ast conjugium nondum erat undiquaque consummatum, nondum sponsus cum sponsa in unam carnem prorsus coa-

fus coaluerat; morbus verò occupârat spon-
sam gravissimus & diuturnus, & metus erat,
ut unquam pristinæ sanitati restitueretur, a-
deóq; conjugii fine, liberorum procreatione
& adjutorio, in re œconomica administran-
da, ipso statim exordio orbaretur novus ma-
ritus. Tædium hoc, carnales duntaxat deli-
cias in matrimonio quærentibus, afferre po-
tuisset, & certè dolorem sponsi nostri animo
non exiguum inferebat; amoris constâtiam
verò labefactare nequaquam poterat. Virtu-
tes & animi dotes, quas in virgine animad-
verterat, amore illi suum conciliaverant;
Deus, quem pronubum & sacratissimæ rei
supremum præsidem ardentibus votis invo-
caverat, nutu suo direxerat, & candidissima
pectora arctis mutuæ benevolentiae nodis
copulaverat, pperea non dubitabat, quin &
deinceps operi misericordem largæ benedi-
ctionis auram aspiraturus esset: itaq; matu-
rari nuptias cupiit, maximè cum ad quedam
imperii comitia abeundum foret, matrimo-
niumq; ritu Christiano consummari, sponsâ
licet

licet ægrâ adhuc, ut dixi, & omnibus corporis ejusdem viribus adeò exhaustis, ut nec statu esset firmus nec incessus. Egregium constantis amoris exemplum ! Quo & Altissimus tantopere delectatus est, ut conjugium cœptum suâ gratiâ fecerit auspicatissimum & fortunatissimum. Benedictus enim fuit torus, quo nova nupta triplici prole Magnificum Dominum Cancellarium fecit parentem : filiis duobus, quorum alter cœlestium nunc fruitur cōsortio , alter rarâ eruditione, pietate eximiâ , moribus verè nobilibus Parentem , totamq; familiam paternam & maternam mirificè exhilarat, Deo , Ecclesiæ & Patriæ utilissimam propediem navaturus operam : & filiâ unicâ , quam incomparabilibus, sexum superantibus , animi dotibus dotatam cœlestis patris , in Christo mediatore exhibita, infinita misericordia , ante trienium, ad cœlestia transtulit tabernacula. Benedicta fuerunt horrea , benedicta cellaria, benedicta omnia opera piorum istorum conjugum. Vigebat concordia inter conju-
ges,

ges, jucunditas in liberis, studium & obser-
vantia in domesticis reliquis. Certabant con-
juges amore mutuo , certabant mutuis in se
officiis: non ineptis illis , qualibus ille apud
Senecam deditus fuit, qui exiturus in publi-
cum, fasciâ uxoris pectus alligabat, & ne mo-
mento quidem præsentia ejus carere poterat,
potumq; omnino nullum, nisi alterius præ-
gustatum labris , vir & uxor hauriebat: sed
piis, sed Christianis, sed gravitati & dignita-
ti suæ convenientibus. *Sapiens enim est u-*
xorem amare, sed judicio, non affectu. Tam gra-
ta, tam jucunda erat eorum consuetudo, ut
mortem minùs amaram, quàm conversatio-
nis istius diremptionem judicârint, alterque
ante alterum, si per divinam voluntatem al-
teri ante alterum omnino moriendum esset,
fatis fungi seriò desiderârit.

Sed *Catharinam nostram jam Præclarissimi D. WOLFFI conjugem, ejusq; egregias*
virtutes penitiùs introspiciamus. Non illa
felicia pietatis & virtutum semina in pueri-
tia jacta , in adolescentia & virginali statu fi-

F

deliter

deliter aucta & ad maturitatem producta, in matrimonio suffocari sivit, sed excoluit magno cum zelo. O utinam adeò voce contendere possem, ut non tantùm hoc nostrum Marpurgum, sed & totus Christianus orbis, omnesq; matresfamilias exaudirent, atq; lucidissimum hoc pietatis & honestarum virtutum speculum , quod CATHARINA WOLFFIA exhibuit, suis studiis ad ejus imaginem conformandis , animo perpetuò gestarent!

Pietatem, omnium solidarum virtutum matrem, vide, quàm altas ea in CATHARINA WOLFFIA egerit radices , quàm præclaros, Deo & hominibus melle & Ambrosiâ jucundiores, tulerit fructus. Scripturæ sacræ lectio in primis ipsi cordi fuit , hanc supra aurum & gemmas adamavit: Sacra Biblia bis quotannis evolvebat. Aures arrigite, ô Studiosi, & vos cum primis, qui, ex scripturis divinis populo aliquando sacrum pabulū vos exhiburos, speratis. Sacra biblia bis quotannis evolvebat, non obiter & superficiario studio,
sed

sed ita , ut e j u s se colloquiis frui existimaret ,
quem in præcordiis gerebat ; ita , ut eorum ,
quorum exempla in scriptura S. descripta
extant , sanctâ consuetudine & familiaritate
se uti duceret , eos considerando æmulari , æ-
mulando ~~et~~ niteretur ; ita , ut quotidie
certum ex codice biblico pensum decerpe-
ret , quod vel ad fidem vel ad mores pertinere
censeret , primariis & cardinalibus dictis non
liturâ aut asteriscis duntaxat signatis , sed &
peculiari libello , ut feliciùs memoriæ man-
dare posset , propriâ manu inscriptis . Junxit
Conciones sacras , quas destinatâ voluntate
nunquam neglexit , sed frequentavit liben-
tissimè , auscultavit studiosissimè , ruminavit
diligentissimè , & in succum & sanguinem
audita convertit . Hinc magna lux veritatis
exitit in animo defunctæ . Veræ religionis
fundamenta tenebat dexterimè , eaq ; argu-
mentis ex Scriptura S. desumptis commu-
nire optimè noverat , in primis quoad prin-
cipaliores controversos articulos , pro quo-
rum assertione , peculiares rationum phalan-

ges in promptu habebat , quas veritatis op-
pugnatoribus opponeret. Hinc in cruce &
calamitatibus solida consolationum fulcra
non deerant, quibus se erigeret, atque animi
tormenta forti animo perferret.

Hinc mirificum ejus Dei gloriam promo-
vendi, eumq; cantandi & celebrandi studiū,
quo multos integros Psalmos Davidicos &
prolixos hymnos , quibus Deo pro acceptis
beneficiis gratias agebat, memoriæ manda-
vit. Hinc fervor ille precum calidissimus,
quo cœlum scandebat, & Deum, cœlorum
Dominum, constrictum q. tenebat. Et hoc
in stadio, nescio, an ulli veterum cesserit no-
stra CATHARINA WOLFFIA. Mane cùm
evigilabat, statim cum Deo versabatur, illiq;
cum Marito divinum Ambrosii & Augustini
hymnum, sacrificii Eucharistici loco, devotè
offerebat. Succedebant aliæ precationum
formulæ, quas vel ipsa , Spiritu S. dictante,
concinnaverat , vel ab aliis concinnatas u-
surpabat. Addebatur sacra cantica com-
plura. Nulla diei, ad extremam vesperam no-
ctemq;

Etemq; concubiam usq; hora, nulla semihora abibat, quâ non jaculatorias, h.e. breves ac nervosas animū inflammantes &, instar velocissimorum telorum obvia quęq; perrumpentium, ad Deum penetrantes, in cœlum mitteret orationes. Omne tempus perdidisse se existimabat, quod sine precibus, Psalmis, lectione & meditatione verbi Dei consumisset. Inter ipsas telarum operas & domestica negotia, orationibus mens occupabatur: Oratio vestes aptabat, oratio aīictum deponebat, oratio novo operi, quodcunq; foret, benedicebat, cœptum consumabat & consumato Dei benedictionem apponebat; que, in suū familiæve usum quemcunq;, coēmebat, ea oratio consecrabat; ipsam pecuniam emptioni inservitaram oratio cingebat. Hoc est inde sinēter sine intermissione orare!

Huic matronæ, omnes horæ, omnes semihoræ, omnia propemodum momenta piarum precum & sacræ Psalmodiæ exercitio destinata fuerunt.

Quatuor vicibus quotidie assumtis do-

F 3

mesti-

mesticis in cubiculo se reclusit, & preces ad Deum fudit, ubi subinde quasi sacerdotis officio fungeretur, necessitatem & insignem utilitatem precum inculcabat, verba familię præibat, atq; de precum certâ exauditione omnem dubitationis fluctuationem abesse jubebat: *tam certò, inquiens, scio, meas preces nequaquam vanas & inanes, sed Deo exauditas esse, ac si speciales super illis mibi à Deo factæ essent promissiones.* Verè, ô sancta anima: in generalibus enim S. Scripture promissionibus, quibus promisit Deus, propè se fore omnibus invocantibus eum; invocantibus eum in veritate: voluntatem timentium se facturum, clamores eorum auditurum & salvaturum eos.

Ioh. 16.v. Quas & sanctissimo juramento confirmavit Christus, quando inquit: *Amen, Amen, dico vobis, si quid petieritis Patrem meum in nomine meo dabit vobis, Petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum:* In generalibus, inquam, istis & similibus promissionibus continentur speciales.

Miratur Marulus Martinum Turonensem

sem Episcopum, quòd netum quidem, cùm o-
pus suis manibus exerceret, linguam ab oratione
cohibuerit. Quid hic in Martino laudabile,
quod non reperiatur in nostra Catharina? De
Carolo V. narrat Laurentius Surius, quòd
quotidiè mane suas horas canonicas, ut vocant,
legerit, eásq; ita extenderit, ut bis tantum ferè,
quantum Presbyteri, semper mane legerit. A cæ-
nà semper redierit ad longissimas preces suas,
quæ duarum plerumq; horarum fuerint, sicut &
matutinæ: Imperatorem enim totum à summi
Numinis ope & auxilio, quod sibi tam longis
precibus conciliare studuerit, dependisse, non suis
viribus confisum esse. Unde multi dicere soliti
sunt, Carolum sapiùs & diutiùs cum Deo, quam
cum hominibus loqui. Laudandum hoc est in
laudatissimo Imperatore, quamvis à prolixiti-
tate precum efficacia non dependeat. No-
stra verò, quod citra injuriam & laudis tanti
Imperatoris diminutionem dictum velim,
quanto in orando frequentior! quanto cre-
briùs cum Deo loqua est! Multos alios af-
fiduos oratores Ecclesiasticarum rerum de-
scripto

Beirl.

Theatr. O.
p. 108.

scriptores ad cœlum tollunt, quod nonnulli centies per diem, centies per noctem, genua submiserint, quidam totum Psalterium singulis noctibus perlegerint, aliqui, antequam quicquam agerent, genibus provoluti trecentarum orationum tributum Domino reddiderint. Quos tamen auctorū similes plerosq; si accuratiùs excutias, superstitioni potius, quam veræ & genuinæ pietati litâsse animadvertes, aut certè totum opus, vanâ proprii meriti & nescio cuius stupendæ sanctitatis persuasione, perdidisse deprehendes. Hæc autem nostra, non ex superstitione, aut proprii meriti opinione, sed verâ, vivâ & efficaci fide, Spiritusq; sancti, per Scripturas divinas facto, impulsu, sacro isti orandi studio se mancipabat: orabat ita, ut ne interim domesticæ rei administrationem, quæ ipsi, ut domus fidæ columnæ incumbebat, negligeret; orabat ita, ut liberos & familiam ad idem pietatis officium exerceret; orabat cum indubitatâ fide gratuitæ exauditionis & auxlii divini; orabat cum insigni, nunquam irrito, fructu.

Hic

Hic militabat optimæ Matronæ oratio
 Magistratui suo, sub quo degebatur, in primis,
 posterioribus vitæ annis, Illustrissimo &
 Celsissimo Principi ac Domino, Domino
GEORGIO, Hassiæ Landgravio &c. vi-
 tam precabatur prolixam, conjugium for-
 tunatum & fœcundum, regimen securum,
 domum tutam, senatum fidelem, populum
 probum, regiones pacatas, & quæcunq; alia
 optimi & pientissimi Principis vota esse
 possunt.

In acie stabant pro Ecclesia, pro Illustri hâc
 Academiâ, pro scholis: precabatur illis au-
 gmentum, in columitatem, perennitatem.

Pugnabat pro Marito: Precibus suis illi
 impetrabat, Spiritum S. omnisapientem illū
 & omnipotentem mentis illuminatorem,
 consiliorum directorem, linguæ moderato-
 rem, Fidelibus precibus suis illi impetrabat,
 Angelos multorum variorum itinerum du-
 ces, angelos in variis malevolorum insidiis
 custodes & sospitatores, Angelos malorum
 omniū propulsatores. Valetudinem illi im-

G petra-

*Cum Ter-
 tull. Apol.
 adv. Gen-
 tes. c. 30.*

petrabat firmam , & felicem omnium conatum successum. In cuius rei signum Marito , ex variis itinerum difficultatibus reduci, Hymnis sacris , & certis orationū & cantionum formulis memoriæ mandatis , obviam ire , & charissimum caput excipere confuevit. Desino nunc mirari, Magnifice Domine Cancellarie, prosperos successus tuos, felicia itinera, optatissimas expeditiones tuas. Tam fidelis, tam assidua Uxor , quando tuis suas jungebat preces precibus, qui facere poterat Altissimus Dominus , ut non tribueret tibi secundùm cor tuum , & omne consilium tuum confirmaret?

Pugnabat pro Filio. Ingenium illi precabatur egregium , mentem docilem, morigeram , castam , pudicam , paternarum virtutum & incomparabilis eruditionis ac facundiæ felicem æmulam , immunitatem à periculis & securitatem , fortunatum exitum & introitum. Impossibile fuit, Filium tot precationum, tot suspiriorum , tot lachrymarum non omnia prospера sibi conducentia experiri.

riri. Hinc, Nobilissime EBERHARDE WOLF-
FI, vidimus celerrimos tuos & stupendos in
studiis progressus, cognovimus egregia eru-
ditionis & virtutum specimina, quæ non
Marpurgum tantum nostrum, sed & exteræ
Academiæ, Jenensis, Argentinensis, Colo-
niensis, Parisiensis, Aurelianensis, Oxonien-
sis, Lugdunensis, Lovaniensis miratæ sunt.
Academiæ: hinc & salvum suo te gremio re-
cepit patria Hassia, & desideratissimis Paren-
tibus fausto te omine Altissimus reddidit.

Supplicabat quidem olim quoq; pro in-
columitate dilectissimæ filiæ, ANNÆ BAR-
BARÆ (quam illustre illud virginei cœtus de-
cus!) voti compos facta non videtur, quo-
niam ipsa, magno Patris sui & charissimæ
Matris Fratrisq; cum luctu, fato cessit & tri-
stifunere elata est. Aſt nō fuisset ad utilitatem
nobilissimæ virginis ejusq; Parentum, ſi, ad
voluntatem & voluptatem eorum, ipſos De-
us exaudiuiſſet. Sancta & benigna & paterna
& ad ipſorum orantium commoda directa
fuit voluntas Domini, quam fieri oportuit,

quam &, ut fieret , assiduis ipsi orantes expo-
fcebant votis , quæ proinde ipsos verè voti
compotes effecit.Unde & pientissimi Paren-
tes in Dei beneplacito humiliter acquiesce-
bant. Ipsa autem mater, miro cœlestis gaudii
desiderio capta , Filiæ sociari discipiens,
quanto cum jubilo & exultatione, Pruden-
tes virgines , Christi meritum & beneficia
complexæ : Sponso suo cum lampade veræ
fidei , obviam ituræ eumq; excepturæ sint,
lætabundâ meditabatur mente,hilari descri-
bebat calamo,& gratâ de prædicabat lingua.

Certabat supplicationibus pro tota hac
Patria, pro omnibus e gentibus, in primis pro
Viduis & orphanis.

Ausim hîc, Auditores, nostræ CATHA-
RINÆ WOLFFIÆ id laudis tribuere , quod
olim sorori suæ Gorgoniæ adscribebat Na-
zianzenus: Prudenti Psalmodie intentione vel
divinorum oraculorum lectione & explicatione,
vel genuum labore contabescentium & quasi so-
lo hærentium flexione, vel lacrymis peccatorum
sordes, in corde contrito & spiritu humilitatis de-
ploran-

plorantibus, vel precibus sursum vehentibus, &
pro omnibus statibus, magno cum commodo, sup-
plicantibus, vel mente sublimi minimeq; palan-
te: his, inquam, omnibus rebus, aut harum sin-
gulis, quis vel virorum est vel mulierum, qui
CATHARINAM WOLFFIAM à se superatam,
gloriari queat?

Et hæc privata & quotidiana erant ejus
pietatis exercitia; publico verò cultui quām
addicta erat, Nobilissima nostra Matrona?
Ad eum non aliter, ac cervus æstuans siti
ad scaturigines aquarum, anhelabat. Cùm
festum imminebat, sive ordinarium illud es-
set, quo, secundūm communes Ecclesiasticas
constitutiones, populus ad verbum audiendū
& divinum cultum exercendum con-
gregatur, siye extraordinarium à superiore
Magistratu ad pœnitentiæ & ardentiorum
precum, pro patriæ & Ecclesiæ salute, excita-
mentum, constitutum, Deus bone, quām
studiosè se ad illius dignam celebrationem
componebat! Diem præcedaneum totum
variis pietatis exercitationibus, in primis S.

Bibliorum , aliorumq; piè doctorum Scriptorum lectioni & orationibus tribuebat.

Nec frigidæ illæ erant ejus orationes. Ex vehementi animi ardore in genua , sæpè invultum se abjiciebat , ut corporis incurvatione, mens ad humilitatem & devotionem excitaretur , atq; ferventissimè Spiritum S. cordium formatorem invocabat. Sic dies transibat, sic nox inveniebat laborantem: lectioni oratio, orationi cantatio, cantationi lectio , lectioni oratio succedebat , orationem somnus cludebat: Mane summâ cum alacritate surgebat, ad sacra peragenda, Spiritus S. illa officina. Magna erat voluptas, quando piorum congregatiōni , qui ad Deum quasi manufacta ambiunt orantes, interesse , hymnos Ecclesiasticos in Christiano cœtu unā psallere , Ministrum verba sacra, quibus fides pascitur, spes erigitur, fiducia figitur, disciplina præceptorum inculcationibus, ut Tertullianus loquitur, densatur, facientem audire licebat.

Sacrâ Συνάξει quando utebatur, utebatur
autem

autem creberrimè , fiebat hoc singulari de-
votione & mentis ad Deum , & sacratissi-
mam illam rem , plenam gratiæ & spiritus S.
plenam mirificæ virtutis & operationis , quâ
salutem sibi & æternam beatitudinem par-
tam noverat , elevatione . Quando alios uti
vidit , non ipsa otiosa astitit spectatrix , aut
nugas|interim agitavit , ùt pleriq; nostrati-
um , sed hospitem se & tunc esse dixit mensæ
servatoris sui , oratione , fide & applicatione .
O verè Christianam vocem ! convivam se
dixit , quæ haud pridem accubuerat , & , ùt
conviva , in animū revocabat , quanta bona
in sacratissima ista mensa apponenterunt , qui-
bus sacratissimæ mensæ hospites ipsi Christi
lateri admoverentur , unde sanguinem & vi-
vidum succū vitæ æternæ haurirent , ipsiusq;
pretiosissimi corporis cruci affixi participes
redderentur ; cogitabat , se cum istis commu-
nicantibus ejusdem corporis membrum es-
se ; ad mentem revocabat , quanta inde inter
credentes unio & communio existeret ; per-
pendebat , quanta beneficia corpore & san-
guine

guine Christi toti mundo parta & acquisita,
 fidelibus Christi membris, in vero & fideli u-
 su cœnæ Dominicæ, applicarentur, quanta
 ipsos in regno cœlorum hæreditas, quanta
 gaudia manerent; suspirabat ad Dcum, o-
 mnes communicantes dignos sacratissimi
 istius epuli hospites faceret; atq; immensi i-
 stius thesauri diligentí pønderatione, in lau-
 des Salvatoris J E S U Christi incendebatur.
 Doceat nos, ut hanc *παραίνεσσιν* hîc obiter asper-
 gam, istam præclaram artem Nobilissima
 hæc tam præclarè in divinis rebus exercitata
 matrona, hæc illius pia praxis nos moneat,
 quàm turpe, quàm irreligiosum, quàm Chri-
 stiano nomine indignum, quàm sacratissi-
 mæ cœnæ probrosum, quàm nobis damno-
 sum sit amoliri aut subducere nos ab Eccle-
 sia, quando sacra Domini cœna administra-
 tur, aut alienis cogitationibus assistere, aut
 confabulationibus aliis obstrepere. Hoc uni-
 cum summo desiderio expetebat Psaltes re-
 gius, *liceret sibi, omnibus diebus vita sua, habi-*
tare in domo Domini, ut videret voluptatem
Domini,

Psalms. 27.
v. 4.

Domini, h.e. arcam, propitiatorium, cherubim, mensam, candelabrum, suffitorium, altare, &c. ubi Dominus celebrabatur cantu, sacrificio, sermone: quoniam ibi mens ejus ad contemplationem rerum cœlestium, quæ materialibus illis adumbratae erant, voluntas ad amorem desideriumq; beatitudinis, corpus & anima ad Deum amandum, colendum, celebrandum excitabantur. Hic ipsæ res cœlestes proponuntur, quas illæ præfigurabant, ipse Dei Filius, summæ deliciæ summi Patris, communicantibus offertur cum omni thesauro cœlestium beneficiorum. Et nos hæc tanta tam negligenter, tam oscitantes, tam somniculosè curare, tam temerè, quasi ad nos nihil spectent, aut nauci sint & nullius momenti opera, prætermittere!

Sed ad defunctam nostram revertor. Admirandam & penè incomparabilem fuisse defunctæ nostræ pietatem, agnoscere vos omnes, arbitror, auditores honoratissimi. Mitto profectò plurima, quæ aut eorum, qui mihi ista patefacere soli poterāt, acerbissimus

H

dolor

dolor aperire non sustinuit, aut eorundem
humilitas & *κενόδοξίας* metus exponere vetuit.

Nunc alias divinas ejus virtutes, quibus
interna ipsius pietas mirificè resplenduit, lu-
stremus.

*Tertull.de
pat.c.15.in
fine libri.*

Fulget hīc *Dei alumna*, ut à Tertulliano
indigitatur, & *individua Spiritus Christi co-*
Tob.12.13. mes & ministra, Patientia. Quia accepta erat
Deo, necesse erat, ut crux & tentatio proba-
Heb.12.6. ret eam: Quem enim diligit Deus, castigat,
& flagellat omnem filium, quem recipit.
Manserant quædam reliquiæ morbi istius,
qui sponsam invaserat: hæ subinde vires su-
mebant, & tenerum corpus piæ Matronæ
miserè affligebant, conficiebant & exhaustie-
bant, ut &, tribus feliciter Dei gratiâ in lu-
cem editis liberis, oneri pariendi amplius par
non fuerit. Quid illa? patientissimè omnes il-
las molestias sustinebat. Cum jam spes pluriū
liberorum ademta esset, amittebat, in prima
herba, filium ANTONIUM WOLFFIUM
à Zodenswart, post, in summo pulcherrimo æ-
tatis flore, filiam, virginem multum, sed ob
incom-

incomparabilem pietatem, & singulares virtutes, nunquam satis laudatam, ANNAM BARBARAM WOLFFIAM. Lapis fuerit, qui filii suavissimi & filiae mellitissime obitu non afficiatur! Ferrebat eum & nostra graviter, sic tamen, ut non tam lugeret demortuos, quam desideraret, & illud quoque desiderium patientia temperaret. Lingua dolosa acuebat maledicos dentes suos in fidissimum Maritum, calumnia sagittis suis invadebat ipsum, virum pro Dei gloria & reipub. salute constanter & candidè dimicantem persecutionum variarum fluctibus objiciebat; angebatur honestissima Matrona, sed tolerabat, patientia vincebat. Vincebat omnes adversitates, non exteriores illas tantum & corporales, sed & interiores & spirituales, quas spirituали & invisibilis Christianorum hostis in animis piorum excitare solet. Vincerebat, sub jugum mittebat, & cum Apostolo hoc epicion canebat: *Gloriamur in tribulationibus,* Rom.5.3. *scientes, quod tribulatio patientiam operatur,* eam videlicet gnaviter exercendo, *patientia*

probationem, probatio spem, spes autem non con-
 Rom. 8.35. *fundit. Quis nos separabit à charitate Dei? tri-*
seqq. bulatio? an angustia? an fames? annuditas?
an periculum? an persecutio? angladius? In his
omnibus τα εγνωμενα. Certa sum, quia neque mors,
neque vita, neque angeli, neque principatus, ne-
que virtutes, neque instantia, neque futura, ne-
que altitudo, neque profunditas, neque creatura
alia, possit nos separare à charitate Dei, quae est
in Christo Iesu Domino nostro.

Patientiae assidebat *Modestia*. Modestia
 in vestibus: luxum abominabatur, licet, ut
 antè de virgine dictum, honestæ munditiei
 suo statui & ordini convenientis a matrix es-
 set: modestia in gestibus, modestia in sermo-
 nibus. Erga superiores humilis, erga æquales
 suavis, erga inferiores comis & humana exi-
 stebat defuncta matrona nostra. In familiam
 quandoq; severa videbatur, scilicet, ubi offi-
 cii debiti partes neglectas animadvertebat,
 ibi enim illud Chrysostomi locum habet:
accidit interdum, ut ē intempestivā modestiā
quispiam utens detrimentum adferat. Post au-
 tem

Hom. 22.
in 2. loc.

tem beneficiis severitatis asperitatem emolliebat.

Modestiam comitabatur *Castitas & Pudicitia*, cum summâ *Temperantia*. Proprius fœminarum titulus est, ut *Castæ & pudicæ* appellentur. Injuriam Nobilissimæ Matronæ facturus viderer, si has virtutes operosè in ipsâ demonstratum irem, ac si non vos eas, auditores lectissimi, perspectissimas haberetis, non Aquisgranum, Colonia Agrippina, Argentoratum, Darmbstadium, Gissa, Marpurgum, tota deniq; Hassia, & ubi cunq; **CATHRINÆ WOLFFIÆ** nomen innotuit, temperantiam, castitatem & pudicitiam ejus pleno ore testarentur, Stolidè ac si nunc medio meridie, solem lucere, & hoc auditorium illuminare, probandum esset. Gorgoniam sororem ita collaudat Gregorius Nazianzenus: *Pudicitia, inquit, laude adeò præstítit, adeòque non modo omnes etatis surmulieres, sed etiam veteres, quæ eo virtutis genere floriisse dicuntur, antecelluit, ut cum in duo hæc genera vita nostra omnis divisa sit, nimirum in*

matrimonium & cælibatum, vitatis utriusque
status incommodis, quicquid in utroq; commodi
erat, delegerit, in unum coegerit, alterius nempe
sublimitatem, alterius securitatem, fueritq; citra
supercilium pudica, cælibatus commoda matri-
monio temperans, ac reipsa ostendens, neutrum
horum suapte naturâ tale esse, ut nos prorsus vel
Deo vel mundo adstringat, vel ab his penitus se-
paret, sic quidem, ut alterum naturâ omnino fu-
giendum sit, alterum prorsus expetendum: ve-
rûm mentem esse, quæ & nuptias & virginita-
tem rectè moderetur, atq; utrumq; horum instar
materiæ cujuspiam ab artificeratione componi,
& ad virtutem elaborari. Non enim quia carni
conjuncta erat, idcirco à spiritu disjuncta est,
nec quia pro capite virum habebat, ideò pri-
marium caput ignoravit: sed mundo, natu-
ræq; hactenus obsecuta, ut carnis legi, vel ei
potius, qui hanc carni legem indixit, satisfa-
ceret, totam se postea Deo consecravit. Ast i-
sta, citra tamen injuriam beatæ Gorgoniæ,
citra injuriam plurimarum pudicissimarum
matronarum, in nostram Catharinam qua-
drant

drant ex asse omnia , ut in castitatis & pudicitiae laude , & ipso cœlibatus & matrimonii temperamento , nec Gorgoniæ , nec ulli castissimæ fœminæ cedat alii .

Certè , castissimi conjugii lege , *mari-*
tum post Deum *amabat* unicè , illum in oculis gerebat , colebat , reverebatur , quæ ad illius curam pertinebant , curabat solicitissimè , diligentissimè , ut ad ipsius sensum & affectum , quantum fieri poterat & licebat , congrueret , nec ullis rationibus irritaret , cui morem gerendum ex Apostolico præscripto noverat , unicè operam dabat ; laboribus fessum reficiebat , indignitate variarum occurrentium rerum commotum , blando sermone leniebat , in secundis gaudebat unà , in adversis dolebat unà . *Domum* , viro gravioribus publicis negotiis distento , & Familiam *regebat* dexterimè , ubi , si quid offendarum occurrisset , ne marito inde ægrè esset , cavebat studiosè , & componebat omnia cautissimè . Non ibi luxuria ferebatur , non ibi levia profana cantica , nō verba obscoena levitatemq;
redolen-

redolentia audiebantur , non risus effusus,
nō gestus scurriles & impudici tolerabantur:
Domus precationum erat domus Domini
Cancellarii, à quā abesse debebant ista.

*Liberi in timore Dei , & frequentissimo
pietatis ac precum studio educabantur , do-
Prov.31.v.
mestici reliqui eidem assuefiebant. Confide-
10.II.
bat in ea cor viri sui , reddebat illi bonum & non
v.22.
malum , omnibus diebus vita sua. Nobilis in
portis vir ejus , quando sedebat cum senatoribus
v.27.
terræ. Surrexerunt filii ejus , & beatissimam pre-
dicaverunt , vir eius & laudavit eam.*

*Rem familiarem administrabat prudenter,
ad eamq; probè attenta cavebat , ne quid de-
trimenti pateretur , sed potius modo legitimi-
mo , verbo Dei congruo , augeretur , quē: in fi-
nem ipsa acceptorum & expensorū rationem
v.13.14.
notabat accuratissimè . Erat quasi navis insti-
toris , de longo panem portans suū ; panem dabat
v.15.
domesticis suis & cibaria ancillis suis ; cogitabat
de agro acquirendo , & de fructu manū suarum
v.17.26.
plantabat vineam . Considerabat semitas Do-
mus sua , panem pigriti & non comedebat . In pau-
peres*

peres verò, in primis egenas viduas, quarum statum miserabatur, & horrebat, & reformidabat, non tam crucis fugâ, quàm Mariti amore, admodùm benefica, manum suam apertebat in opere, & palmas suas extendebat ad pauperem, plenoq; , quod dicitur, modio, elemosynas, ubi necessitas apparebat, erogabat, atq; egenorum viscera liberali manu refocil labat. Hinc opes non deerant ipso, divina benedictio implebat domum ejus.

v.19.

Hæc omnia, si dignis encomiis prosequi vellem, quantus mihi hîc, auditores, aperi- tur dicendi campus! Sed longior sum, quàm constitueram, itaq; ne tædio vobis sim, prætereo *Veracitatem*, quam religiosè colebat; *Taciturnitatem*, quam plurimùm amabat; Mitto *Obedientiam* & *reverentiam parentibus*, etiam vitrico, exhibitam, *amorem* & *fidelitatem fratribus* & *sororibus* præstitam taceo, & ipsam, quæ omnes alias virtutes piè moderatur, *Prudentiam*, quâ excellebat, sileo. Ad finem properat oratio mea. Ut multa in pauca contrahâ: Fuit CATHARINA WOLFFIA

I

nostra

nostra fœmina virtutis , qualem per omnes
 Hebraici Alphabeti literas diligentissimè
 commendat Spiritus S. Proverb. 31. fuit Re-
 becca pietate, Cananæa fide, Anna devotio-
 ne, Juditha precatione, Estheræ modestiâ, Su-
 fanna castitate , Sara amore & studio in ma-
 ritum, Sara in cruce patientiâ, Rachel venu-
 state, Thabitæa fuit beneficentiâ in pauperes
 & viduas, Abigail prudentiâ, Jephthæa obe-
 dientiâ erga Parentes , Taciturnitate Ra-
 chab, Thekoæa pacis & reconciliationis stu-
 dio. Da fœminam , omnes, quibus unquam
 fœminæ in Scriptura S. commendatæ fue-
 runt, virtutes complectentem, corpore, ani-
 mo, factis, dictis integerrimam : fide, pietate,
 religione, modestiâ, cæterisq; que ad sanctis-
 simam ornatissimamq; matronam pertinere
 possunt, accumulatissimâ, eam dixero fuisse
CATHARINAM WOLFFIAM, Dn. Cancel-
 larii Hasso-Darmstadtini uxorem.

Hinc collige, quām pretiosus thesaurus
CATHARINA WOLFFIA Marito, quantum
 bonūm unico superstiti Filio, quantū decus
 cognata.

cognatis , quantum solatium pauperibus,
quantum pr̄esidium, si preces consideres, pa-
triæ , quām egregium virtutum exemplar
CATHARINA WOLFFIA fuerit!

Erubescerem , auditores , si apud alios,
quām apud vos, quibus magnam partem co-
gnita fuit Fœmina, virtusq; ejus perspecta, ut
veritatis testimonium mihi perhibere possi-
tis, si opus sit, dicerem. Mendacis enim adu-
lationis crimen , à quo tantoperè abhorreo,
ut s̄æpè nomen ejus, quæ mea est δυσωπία, genis
ruborem incutiat & voces faucibus inter-
cludat, incurrere vererer: vobis autem cùm
pleraq; cognita & explorata sint, eorumque
vos testes habeam , audacior sum in recen-
sendo, atq; eos, quos, ad gratiam meloqui,
criminaturos metuebam , animosiùs con-
temno.

Quemadmodum verò istam piam , tot
virtutum encomiis cohonestatam vitam fi-
niverit, quísve laudatissimæ conversationis
ipsius exitus fuerit , injuriā facerem pientis-
simæ Fœminæ , de beato ex hâc vitâ egressu,

per vitam totā solicitæ, si silentio sepelirem.

Non huc revoco memoratu dignissima illa per aliquot dies continuata colloquia, quæ tecum, Magnifice Dn. Cancellarie, ante nuperum, ad salutarem pacis tractationem Pragæ institutam, discessum, miscebat, non lacrymas illas vestras, ex oculis velut ex fonte uberrimo ubertim profluentes, quibus colloquia illa rigabatis, lectum & triclinium lavabatis, Dei curæ vos, & itineris, quod decretum erat, progressum comitebatis; non preces, non suspiria, non gemitus, quibus illa condiebatis; non gratias illas mutuas, quas tu illi, illa tibi habebat, pro fideli conjugali amore & officio; non mutuarum offendionum, si quæ unquam fuissent, mutuam condonationem; non Filii, propinquorum, pauperum & viduarum providam commendationem; nō mutuos castos complexus vestros; non consolationes, quibus vos mutuò ergebatis; non vota pro salute mutua; non ultimum salve, ultimum vale largissimis utriusque fletibus irrigatum, suspirius

spiriis&mentis clamoribus nubes penetrantibus cœlo immissum. Triste omē postrem i, nunquam deinceps repetendi , in hac vita congressus ! præludium futuræ dilectissimorum conjugum separationis ! Ad lectulum ejus vos adducam , auditores , tremendi certaminis , ad quod generosa nostra luctatrix , ab ipsis incunabilis, sese religiosè composuerat, spectatores futuros.

Ob gravissimos capit is dolores atq; alia morbi symptomata , lecto se commisit , 22. Februarii , eo mense , quo ante 42. annos in lucem edita , eo die , quo ante novem & octoginta annos magni nostri Lutheri exuviæ Illebiâ Witebergam delatae , ibi q; magno cum luctu serenissimi Electoris Johannis Friderici , aliorumq; Illustrissimorum , illustrium , Nobilissimorum , Clarissimorum , Doctissimorum , laudatissimorum utriusq; sexus hominum dormitorio & sepulchro , velut molli lectulo , conditæ sunt . Dies hæc erat Dominica , ad quam ritè celebrandam pridie , more solito , cantionibus & hymnis sacris , lectione

& precatione se præparaverat: acutissimi autem capitis dolores non permiserunt, ut in templo divino cultui interesset: domi verò sacra diligenter & devotè tractavit.

Tenebatur lecto quindecim hebdomas & tres dies. Hic mos est Altissimi, ut piros quoq; nonnunquam diuturnis affligat morbis, quo urgeantur ad peccata profundius agnoscenda, ad calamitosæ hujus vitæ desiderium abjiciendum, ad solutionem corporis & emigrationem ex maligno hoc mundo magis appetendam.

Moderatè tulit lethalem istum longinquum morbum, laudatissima nostra Matrona, spes suas in Christo mediatore defixas habebat, huic cantabat inter ipsos dolores, hunc laudabat, dolores suos huic aperiebat, ab hoc auxiliū & opem, quā corpus quā animā, plenā fiduciā expectabat. Neverò media à Deo constituta temerè negligere videretur, corpori salutaria medicamenta physica applicari passa est: nihil autem prius & antiquius habuit, quām ut animā curaret, & contra pecca-

peccatum, conscientiæ terrores, mortis fremitum, & inferni insultus muniret, itaque Scripturæ S. dicta in pueritia, adolescentiâ & maturiori ætate, quâ conjugii vinculis innexa fuit, memoriæ mandata recolebat industriè, orationibusq; & hymnis spiritum excitabat frequenter, præmissâ quoq; humili peccatorum confessione, perceptâq; Evangelicâ absolutione, sacratissimum Novi Testamenti pignus, Corpus & Sanguinem J e s u Christi, corporali ore, mediantibus pane & vino benedictis, vigore divinæ institutionis, in supercœlesti mysterio acceptum, fideli corde recondidit, viaticū futuræ profectio ni accommodatissimum, *περιφυλακήν* contra omnia, quæ ingruere poterant, pericula præsentissimum, remedium contra peccatum, mortem & Diabolum certissimum. Mirati sunt astantes omnes, Matronæ devotionem, quam suspiriis, gestibus, verbis exprimebat, ubi piè perpendit, quantum hoc Dei sit beneficium, quòd hoc corpus, in quo tota plenitudo Deitatis habitat corporaliter, corpus

Spiri-

Spiritus S. plenum , corpus , quo totum genus humanum à peccato, Satanâ & morte liberatum ; quòd hic divinus sanguis, qui emundat nos ab omni peccato , ori ingeritur & corporis nostri membris accipitur, editur & bibitur , ut non tantum anima , sed etiam corpus nostrum immortalitati consecretur . Mirum in modum his piis cogitationibus erecta fuit pia Matrona , atq; plena fidei, plena certissimæ resurrectionis spei, Jobi , ad cuius exemplum multos per totam vitam dolores senserat, & adhuc acutissimis eorum spiculis fodiebatur, fidem sibi vendicabat, atque ejus symbolum suum esse symbolum cupiebat , quo ipse se , inter densissimas calamitatum tenebras, & sævissimas temptationum turmas, mirificè confirmaverat , & ipsa sæpiùs animum suum recreaverat , quódque ipse stilo ferreo plumbeę laminæ inscribi durissimæq; petræ insculpi , & posteritati in perpetuum commendari voluit , id ipsa in sui funeris deductione explicari & in auditorum cordibus incidi jussit ; *Scio, quòd redemptor meus vivit,*
& in

*E*n novissimo die de terrâ resurgam. *E*t rursum circumdabor pelle meâ, *E*ncarne mea video Deum, quem visurus sum ego mihi, *E*oculi mei conspecturi sunt, *E*nō aliis. Hac spe exultans, dissolutionem avidè expectabat.

Subrepebat quidem desiderium dilectissimi Mariti, noverat verò illud, Spiritus sancti gratiâ, ita temperare, ut Ecclesiæ salutem & auream pacem tot Christianorum myriadibus anxiè tamdiu, tam diu, inenarrabilibus gemitibus expetitam, tot cædibus & immanibus flagitiis, quæsitam ne dicam (cum bella propter pacem gerendam pietas doceat & honesta ratio jubeat) an repulsam & profligatam? suæ voluntati anteponeret, piu[m]q[ue]; istud negotium, in quo desideratissimus conjux versabatur, sui in gratiam nequāquam impediri optaret. Novo verè pii affectus & sinceri zeli, pro Dei gloria & Ecclesiæ commodo promovendo, argumento! Mille autem salutes, mille vale Nobilissimo absenti Marito nunciari jubebat, pro piis puri & candidi matrimonialis amoris & sin-

ceræ fidelitatis officiis gratias agebat. Filium unicum ipsius pietati & fidei tradebat, quam modò natura, vel Deus potius nature author, negabat, eam in cœlesti gloria, coram beatâ facie immortalis Jehovæ, indubiâ spe, sibi viri hilarem præsentiam promittebat.

Post ad Filium in genua, ad lecti spondam, devolutum, suis, ad Deum sexcenties elevatis & divinâ benedictione repletis, sanctis manibus capiti ejus impositis: *Vale, inquit, Fili mi, Fili mi unice, animi tuis plurimum dilecte;* certò benedictus es, benedictû te esse scio, & anima mea benedit tibi, in Christo J E S U: felicitet Deus omnes conatus tuos, omnia cœpta tua dirigat & secundet Altissimus, ex vototuo; benedictione impleat corpus & animam tuam, benedictione, inquam, spirituali & corporali, temporali & aeternâ; vale, fili mi, vale, vale millies, millies vale, vale, fili.

His expeditis & nonnullis, etiam de ferali amiculo, de exequiis & funeralibus, deq; familia, mandatis additis, deficiebant vires, lababant manus & pedes, lingua tandem suum

suum officium negabat: ipsa autem pientissima Matrona, mente & ratione, singulari Dei beneficio, integrâ, multis vivis consolacionum rivulis perfusa, benedictione sacerdotali, tanquam saluberrimâ à Deo profectâ extremâ unctione, à Concionatore aulico, plur. Reverendo & Clarissimo Dn. D. Petro Haberkorn, inuncta, præsente Illustrißimâ & Celsiſſimâ Principe & Dominâ, Dominâ **SOPHIA ELEONORA**, Hassiæ Landgraviâ, &c. Dominâ nostrâ Clementiſſimâ, & multis aliis Nobiliſſimis, ſpectatiſſimis, fiduciſſimis amicis, flexis genibus cœleſti Patri & Domino noſtro J e ſ u, omnibus intimi pectoris fibris, ſeriis votis, egressuram animam commendantibus, in Christo Servatore noſtro placidè obdormivit, & plena, non huma-
norum dierum, ut quę annum hebdoma-
ticum ſextum vix compleverit, ſed dierum ſecundùm Deum exactorum ita plena, ac vix ulli alii, qui in locupletiſſimâ ſenectute mortem obierunt, & multos annorum orbes, conversionesq; numerârunt, ad cœleſtia

tabernacula, per J E S U Christi sacrosanctum
meritum, feliciter migravit.

At at, cecidit, heu! cecidit ita splendidissima corona de capite Magnifici Hassiæ Cancellarii: sicut enim uxor radiis mariti fulget, sic ipsa, si pia & proba fuerit, gloria viri
1.Cor.11.8. est. Periit summa ejus in hac misera vita voluptas, emarcuit delicium ejus, evanuit solatium ejus, fida ista cordi vicinissima, exoptatissima, suavissima costa evulsa, divulsa, tripli loculo involuta, tumulo obvoluta jacet; dilectissima conjux, constantissima adjutrix, pientissima deprecatrix Cancellario erepta est, & quidem absenti, ut ultimum ejus Spiritum excipere, vale illi ultimum occinere, & abeuntem dignis votis prosequi nō potuerit. Occidit EBERHARDOWOLF-FIO, Nobilissimo juveni, mater fidelissima, quæ ejus curam tam sollicitè gerebat, monitis, consiliis, precibus continuis ad Deum fusis plurimùm juvabat. Cognatorum illud decus, pauperum illud refugium, illa efficissimarum precum, pro salute Principis
pro.

pro salute Patriæ, pro salute Academiæ & o-
mnium nostrūm, sanctissima officina, præ-
maturā hac morte è medio sublata est, & ex-
piravit, tanquam unus ex vermiculis terræ.
Siccine separas amara mors? ô amaritudo a-
marissima, ô foetor & horror filiorū Adam:
Quid fecisti? Fœminam pietatis & virtutis
plenam occidisti, possedisti. Quid fecisti?
CATHARINÆ WOLFFIÆ linguam ligâsti,
gressus impedivisti, manus dissolvisti, oculos
clausisti. Illos, inquam, devotos oculos, qui
ad Deum lacrymis stillabant jugiter, qui ad
pauperem & egenum fideliter respiciebant,
qui Scripturam divinam assiduè legebant.
Illas mundissimas manus, quæ domesticis u-
tilibus operibus exerceri semper amabant,
quæ pauperibus panem frangebant, viduis
alimenta suppeditabant, quæ sine ira & dis-
ceptione in oratione, ad cœlum, ad Deum
Patrem omnium viventium, quotidie toties
levabantur. Illos pedes, qui sancta templo-
rum limina, ubi gloria Dei celebratur, visita-
bant, qui pietatis studio toties defatigabātur,

germ.in
transitu
Malachia
p.390.

qui misericordia tam promptè succurrebant. Illam linguam, quę tristes solabatur; errantem proximum placidè, pro ratione sui status & conditionis corripiebat, & in viā reducebat, Dei laudes cantabat, Deum invocabat; illa labia, quæ in divinas laudes parata stabant, illudos, quod gratiæ Spiritus S. perpetuū erat promptuariū. Aures illas obturasti, quæ verbi Dei sonum unicè desiderabant, illud cor, illud corpus, qđ Patris, Filii & Spiritus S. Sacro-sanctum templum erat, emaciasti & necavisti. Sed nihil mirū est, Auditores, ita cum Bernhardo sentio, iniquam esse mortem, quam generavit iniquitas: inconsideratam, quam noscitur seductio peperisse. Nihil, inquam, mirum, si ferit sine discretione, quæ venit ex prævaricatione: si sit crudelis & fatua, quæ ex antiqui serpentis fallacia & mulieris insipientia prodit.

Habemus, auditores optimi, mōerendi causam gravissimam: lugent meritò pauperes, lugent viduæ, lugent amici, lugent cognati & agnati, lugent Filius, lugent summo iure Maritus, & lugent sanè acerbissimè. Quis dolo-

dolores, gemitus, fletus, singultus, cordolia,
illius noctis, quâ primum triste nuncium.
Magnifico Domino Cancellario fuit allat-
um, enarrabit? quis suspiria & lacrymarum
imbres, quibus viam Dresdâ Gissam ad dul-
cissimi corculi exequias deducentem, hu-
mectabat, recensebit? Quis vultum largissi-
mis guttis madidum, quo charissimum Na-
tum, matre nunc orbum, Affines, sorore
nunc, verè alterâ matre, spoliatas, domum
totam, gubernatrice privatam, intuebatur,
ritè depinget? Quis orationum turmas nu-
bes penetrantes, quibus funus dilectissimæ
conjugis complexus, illud ad cœmiterium
comitatus est mœstissimus viduus, dignè
exprimet?

Gravissimè hoc vulnere ipsius cor con-
tritum & conquassatum est, unde aliquando
in has erupit querulas voces: *Non equidem
super te doleo, ô mea Catharina, cui desiderium
anima suæ tribuit Deus, mihi doleo, ademptum
fidele adjutorium, matrem familiâs piam, con-
cordem, prudentē, uxorem secundum cor meum.*

In me

In me hac omnia male cederunt, in me transierunt ira tua, Domine Iesu, & terrores tui confundaverunt me. Abstulisti mihi unitam carne, magis unitam spiritu, dimidium animæ abstulisti. Ego solus ad verbera relinquer, omnes fluctus tuos induxisti super me. Non ploro uxorem, super me ploro, & super Filium meum unicum, super istam domum meam, quæ ab ejus ore pendebat. Hic timor meus est; ne ideo translata sit; quia non eramus jam digni consortio illius: maximè cum & alibi tetigerit me manus tua, Domine, & familia meæ partem non exiguam mortis lance confixerit. Vere orne majora flagella paraverit mihi Dominus, quia eam sustulit, quam amabat, quia ingruentia mala suis ferventissimis precibus fortiter avertere noverat. Utinam audias me Deus, corpore meam quoq; animam exuas, atq; in cœlesti gloria charissima conjugis amplexui restituas!

Quorsum hæc? quorsum hæc? Ut ex admissionis dolore quoque rei amissæ præstantiam, & defunctæ nostræ matronæ solidam nobilitatem demonstreim, auditores. Nolo
verò

verò vos, nolo cognatos, nolo Filium, nolo
Maritum luctu & mœrore confici. Petere
jubeo remedium ex eo ipso, quo vulnus di-
vulsum est & immanius evasit.

Fœmina fuit pia & omnium virtutum
ornamentis condecorata. Gaude ergo istâ u-
xore, ô Cancellarie, gaude istâ matre, E B E R-
H A R D E, gaudete ista sorore, sorores, gaudete
istâ amicâ, cognati & amici, gaude istâ inco-
lâ, tellus Hassiaca. Haec uimus, inquitis. Ec-
habuisse vos, & tam diu habuisse, gaudete,
tam nobile, tam præclarum à Deo donum,
Deoq; pro eo gratias agite. Honestum & glo-
riosum est, tam honestâ & gloriosam habuif-
se uxorem, matrem, sororem, amicâ, civem.

Dum vivebat, precibus suis vos circum-
vallabat, & velut muro cingebat, contra va-
rias tempestates muniebat, larga Dei mune-
ra vobis impetrabat. Non dicam, quia in cœ-
lis jam coram facie cœlestis Patris versatur,
eam ibi pro vobis intercedere, quoniam
Scripturæ Sacræ, quæ sola rationem illius
vitæ mihi exponere valet, testimoniis desti-

L

tuor.

tuor. Hoc ajo, orabat pro vobis ardentissimè, cùm vobiscum in mortali corpore suo conversabatur: non vanas ipsius fuisse preces, non ipsa duntaxat testata est verbis, sed res ipsa quoq; claris exemplis comprobavit. Cesset jam ipsa precatio, fructus precationis non cessabit, dum vos eritis, pro quibus precatio facta est. Orabat Abraham pro Ismaële,
^{Gen 17.18.}
^{c. 27. 27.}
^{c. 28. 3. c.} Isaac pro Jacobo, Jacobus pro Josepho, Da-
^{48.15.}
^{1.Reg.2.2.}
^{1. Paral.} vid pro Salomone, Hanna pro Samuele,
^{28. 21.}
^{1. Sam. 1.}
^{vers. ult.} Naëmi pro Rutha, cum hac mortalitatis au-
^{Ruth. 3.1.}
^{seq.} ra, ut cum Poëta loquar, vescerentur: ast cum
vitâ piorum istorum hominum cessasse et-
iam fructum istarum orationum, quis nisi
extremè absurdus & planè hospes in scriptu-
ris divinis, asserat? Et ipsa nostra pia Matro-
na, quantum in futurum se extendentibus
precibus tribuerit, vel hinc haud obscurè est
colligere: Cùm Magnificus Dn. Cancella-
rius Dresdensi itineri se accingeret, atque de
eo conjunctissimi conjuges sermones solici-
tè conferrent; *Darmbstadii*, inquit pia Ma-
trona, *sartas tectas res nostras Deus probè custo-*
diturus

diturus est. Ante enim, quam domo exirem,
huc profectura, denuò per conclavia omnia &
singula reptavi, eaque Dei omnipotentis tutelæ
seriis votis commendavi, atque supremum i-
stum tutorem rogavi, ut hostes omnes, si qui ædes
nostras præter jus & aquum invasuri sint,
cæcitate percutiat: itaque hic sine metu sum.
Ast quo eventu? Occupata est Principum
illa sedes, Darmbstadum, à vario milite,
multorum imò omnium penè civiū & con-
siliariorum ædes effractæ, direptæ, spoliatæ:
Cancellarii domus, Dei protectione, integra,
sarta tecta permanit. Aperta sunt nonnulla
conclavia à summis militum ducibus, adeò
verò omnia illæsa illi reliquerunt, ut, nescio
quo, divinitus incusso terrore, in ornatissi-
mis tricliniis habitare aut dormitare formi-
dârint. Excitaverat malignus Spiritus non-
nulos latrones, qui damnum inferre atque
nonnulla suffurari tentârunt, hi autē à pro-
priis commilitonibus repulsi, aut, si quæ abs-
tulissent, suo cum dedecore restituere com-
pulsi sunt. Tantum valuere piæ Matronæ

contra futurum periculum fideles preces! Euge, antè quām pia ista precatrix terrenum hoc tabernaculum, vitæque hujus actionem & fabulam, ut Cyprianus loquitur, relinquaret, cœlum petitura, denuò Martum, Filium, Sorores, affines, amicos omnes & singulos Deo commendavit: illis millies benedixit, millies valedixit, hoc fructu caret? Absit, Absit. Valentergo adhuc pientissimæ CATHARINÆ WOLFFIÆ preces pro vobis ad Deum fusæ.

Dum vivebat, fideli curâ, consiliis, monitis, opibus commodum vestrum plurimum promovebat. Ast totum hoc, quantumcunque erat, ex Dei paternâ manu promanabat, cuius ipsa, dum superstes erat, fidam se præbebat ministram. Manus autem Dei non est abbreviata: plura habet media, quibus vestræ necessitati succurrat: Atque hoc agnoscere multum expediebat vobis.

Conspexitu subducta suavissima & humanissima Matronæ facies. Ast quò subducta? In civitatem Dei, in cœlestem Hierosolymam,

lymam , ad thronum gloriæ & beatitudinis
æternæ , ubi Deus se videndum exhibit à fa-
cie ad faciem , & perpetuo voluptatum tor-
rente electos recreat. A vobis igitur abducta
est CATHARINA WOLFFIA , Deo adducta.
A Mariti terrestris amplexu soluta ; Dei cœ-
lestis Patris , & JESU Christi , mediatoris N.
Testamenti , & cœlestis fidelium mariti , ar-
ctissimo æterno amplexu circumPLICATA.
Filio erepta ; Filio & Filiæ cœlestis regni con-
fortibus restituta. Vultu ejus nunc carent so-
rores ; at vultu ejus delectantur parentes &
fratres & sorores , ante ipsam cœli palatium
ingressi. Conversatione ejus privati dolent
amici in mundo superstites ; conversatione
ejus gaudent beati cœlites , Angeli , Prophe-
tæ , Apostoli , innumeri martyres , infiniti
confessores , mundique & carnis victores.
Hic vobis dulcis ejus fuit conversatio , ju-
cundus conspectus , delectabilia colloquia ;
at multo illi jucundior facies Dei omnipo-
tentis , cuius visio præcellit omnes pulchri-
tudines terrenas , auri , argenti , nemorum at-

*Aug. tract.
4. in Ep.
Ioh.*

que camporum , pulchritudinem Solis & Lunæ, pulchritudinem stellarum, pulchritudinem suavissimorum hominum & formosissimarum quarumcunque creaturarum. Multò dulcior cœlestis, cum J e s u Servatore suo, cum angelis & archangelis, Prophetis, Apostolis & reliquo electorum cœtu, con-

Aug. orat. versatio , ubi nulla est falsitas, sed mera veritas ; nulla perturbatio, sed fida possessio ; nulla amaritudo, sed sempiterna dilectio ; nulla elatio, sed secura exaltatio ; nullus inimicitia rancor , sed sincerus & æternus amicorum amor ; ubi regnare licet cum rege, sine invido æmulo , cœlum & mundum possidere, sine pravâ concupiscentiâ , adeoq; licet esse diviti sine avaritiâ , administranti sine pecunia, judicanti sine successore. Ubi plena pax, firma pax, unde amicus non exit, quò inimicus non intrat, ubi nullus tentator est, nullus seditiosus , nullus dividens populum Dei, nullus fatigans Ecclesiam Dei, in ministerio Diaboli. Multò delectabiliora illa cœlestia colloquia , quæ ipsa habet cum Deo Patre,

cum

*contr. Pa-
gan. & Iu-
daeos & A-
rianos. c.
21.*

cum Deo Filio , cum Deo Spiritu S. cum
 Sanctis Dei Angelis , cum Patriarchis, Pro-
 phetis & Apostolis, cum suis in Domino de-
 mortuis parentibus , cum Filio ANTONIO,
 cum Filia ANNA BARBARA. Ubi Deus Pa-
 ter: *Salve, inquit, dilecta filia, in mundo habui-*
sti crucem, angores, dolores, veni, intra in gau- Apoc. 21.4.
dium Domini tui, abstergam omnes lacrymas
ab oculis tuis, non erit posthac mors, non luctus,
non dolor, non angor. Ubi Deus Filius: *Salve,*
dilecta Sponsa, columba mea, amica mea, viciisti Apoc. 7.14.
per meum sanguinem, et lavasti stolam tuam,
et dealbasti eam in sanguine meo, veni, benedi-
cta Patris mei, et regnum posside, quod prepa-
ratum est tibi antequam secula conderentur. Matt. 25.
 Ubi Spiritus S. *Salve, sancta anima, quæ Spi-* 35.
ritus S. motum non repulisti, per eus gratiam,
in Christum mediatorem credidisti, bonum cer-
tamen certasti, fidem servasti, infide in Domino
corpus deseruisti; dicit Spiritus, ut requiescas Apoc. 14.
à laboribus tuis, opera enim tua sequuntur te. 13.
 Ubi Angeli: *Salve, beata anima, dum in via*
eras, Dei mandato castra nostra cingebant te, Ps. 34.8.
in ma-

- in manibus gestabamuste, nunc in patria confortio nostro frueris in seculorū secula. Ubi sancti Patriarchæ, Prophetæ & Apostoli: Salve, filia desiderata, verè nostra tu filia, quia fidem nostram imitata, operumq; nostrorum fidei congruentium vestigia sectata es, ideo nobiscum benediceris. Ubi beati Parentes, Filius, Filia: Salve, nata, & blanda mater, doluisti obitū nostrū, nunc vide gaudia nostra, gaudia plena, gaudia ineffabilia, gaudia interminabilia, & tu nobiscum iis fruere in omnes eternitates. Ubi ipsa nostra, concinentibus sanctissimo choro Angelorum, beatissimóq; choro Electorum:*
- Ergo Deo Patri, Filio & Spiritui S. sit benedictio & honor & gloria & potestas in secula seculorum. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Zebaoth, plena est omnis terra gloriæ eius, pleni sunt cœli laude & honore eius. O beatam subductionem CATHARINÆ WOLFFIÆ à Todewart! Quid ergo facimus, obitum ejus dolentes? Deo ne cœlesti Patri, Christo Redemptori, Angelis, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Parentibus piè defuncte, ejusdem,*
- que*

que Filio & Filiz lätum consortium hujus animæ, ipsi autem beatæ Matronæ istam gloriam, ista gaudia in videbimus? congratulandum est sanctæ animæ, ne nos arguat de inopia charitatis, aut ingratitudinis etiā rei esse convincamur, super omnibus, quæ per eam nobis beneficia provenerunt, si nō congratulamur ei, quę de labore ad requiem, de periculo ad securitatem, de mundo transiit ad Patrem.

*Aet Corona, inquis, Mariti ablata, decus
Ornamentum familiæ eruptum, lucidissima
stella Ecclesiæ splendorem amisit. Nequaquam
verò, inquam ego: Reposita, non perdita est
corona viri, ex corruptibili incorruptibilis
reddita: Non eruptū, sed auctum est familiæ
decus: Purissimam nobilissima ista stella lu-
cem induit. In cœlo enim, in beata incorru-
ptione, in luce æternâ, hæc corona, hoc de-
cus, hæc stella gloriosis coruscat radiis. Vide-
bimus, cum & nostræ animæ hoc corpore,
tanquam gravi quodam ergastulo liberatæ,
compedibusq; illis, quibus mentis alæ depri-
muntur, solutæ, ad Patrem luminū tendent.*

Nazian-
zen. Orat.

10.

M

Brevi

Brevi hoc erit: momentū enim est, quod hic transigendum restat, jam jam imminet illa beata hora, quā corporis hoc onere levabitur anima nostra. Mollissimi simus oportet, si tantum morulā patienter ferre non possumus.

Hoc verò potissimum urit, *quod ista matronā sublatā, majora mala videantur impendere.* Certè timor ille non omnino vanus est, testantur enim manifesta scripturarum oracula, historiarū explanant monumenta, quotidiana comprobat experientia, quòd sanctorum (eorum præsertim, qui iram Dei, precibus ceu repagulis quibusdam solidissimis, cohibere, eiq; murum, ut Propheta loquitur, objicere solebant) mortem magna & ingentia mala comitari soleant.

Desinamus ergo defunctam flere, nos fleamus & peccata nostra. Hæc demū dignissima est plorandi & gemendi materia. Sanctam hanc animā Deus transtulit in cœlum, quia nos non eramus digni ipsius ulteriori confortio. Agite, faciamus nos dignos, & ista Dei gratia, quæ piam hanc fœminam, quoq; nos
com-

complectetur. In corde humili & contrito
pœnitentiam agamus, fide ad misericordiam
Dei confugiamus, pœnitentiā & fidem novâ
seriâ obedientiâ comprobemus. Imitemur
hac in parte defunctā Matronam: imitemur
ejus, in sanctorū oraculorū lectione & medi-
tatione, ardorem, nec non, in precū indefesso
studio, fervorem: nulla hora, nulla semihora
beat, quin aut Deus nobiscum, aut nos cum
Deo loquamur. Ad exemplum Beatæ nostræ,
exordiamur diem sanctâ Dei celebrationē,
cōtinuemus jugioratione, claudamus piâ &
debitâ gratiarū actione. Ad exemplum C A-
T H A R I N A E nostræ, omnia opera nostra, omnes
gressus nostros, omnia, quæcunq; apprehen-
dimus, jaculatoriis precibus consecremus.
Ad exemplum W O L F F I A E nostræ, fidelibus
contendamus precibus, seriis certemus su-
spiriis, perpetuis digladiemur votis, pro Illu-
strissimo & Celsissimo Principe nostro, ejusq;
Celsitudinis Illustrissimâ Conjuge & Inclytâ
Sobole, fidisq; Consiliariis, & bene erit Patriæ
nostræ; pro Patria nostra, & bene erit Ecclesiæ
nostræ

nostræ; pro Ecclesia nostra & bene erit Academiæ nostræ;
 pro Academia nostra , & bene erit Civitati nostræ; pro
 Civitate, & bene erit familiis nostris; pro familiis nostris,
 & bene erit nobis; pro nobis ipsis, & bene erit corpori & a-
 nimæ, nec ulla mala metuenda venient. Si autem, secun-
 dum Dei imperscrutabilem , semper tamen in nostrum
 commodum vergentem, voluntatem, crux & adversitas
 urgeat , ad exemplum piæ Matronæ nostræ crucem mo-
 deretur Patientia; si secunda spiret divinæ clementiæ aura,
 habenas regat Modestia , & semper assistat Temperantia,
 & nunquam , sive cælibatum colamus , sive matrimonio
 colla submissemus, ab affectibus, à gestibus, à dictis, à fa-
 ctis recedat Castitas, sanctaque Pudicitia , & verba ornet
 Veritas , & fidem firmet Taciturnitas , & omnia vitæ in-
 stituta simplex gubernet Prudentia , & in omnibus actita-
 tis prudens & candida resplendeat Simplicitas , & cum
CATHARINA WOLFFIA à Eodenwart/
D E O & hominibus dilecti , omnibusque honestis
nominibus laudati erimus , faustissimo sidere, in J E-
s u Christo Mediatore nostro , cum piè defuncta
CATHARINA WOLFFIA à Eodenwart/
 hinc emigraturi, ex labore ad requiem, ab expectatione
 ad præmium, ex agone ad coronationem, ex morte ad vi-
 tam, à fide ad visionem, ab exilio in patriâ, Deumq; Trinu-
 num, Patrem, Filium & Spiritum Sanctum, cum totâ in-
 numerâ angelorum & in Christo Electorum cohorte, in
 æterna, infinita secula celebraturi. Fiat hoc, ô fiat, per
 tuum, ô JESU Christe, infinitum meritum!

A M E N.

D I X I.

Biogr. erud. D. 14 80

